

Het tolkentakort in de verschillende regio's van Nederland

Studentennummer:	1747211
Naam student:	Laura Temmink
Klas:	OSGT-DT-3
Naam scriptiebegeleider:	Nienke Sijm
Eerste examiner:	Sanne Poell
Tweede examiner:	Harrie Scholtmeijer
Cursuscode:	OGTDB-AFRONDT-14

Samenvatting

Dit onderzoek onderstreept het belang van het begrijpen van het fenomeen ‘tolkente kort van tolken Nederlandse Gebarentaal in Nederland’ voor de beroepspraktijk gezien de oorzaken, gevolgen en oplossingen voor zowel dove tolkgebruikers als tolken Nederlandse Gebarentaal nog onvoldoende zijn onderzocht. Hierbij ligt de focus op de verschillende regio’s in Nederland met als onderzoeksvraag: Waar in Nederland wordt een tekort aan tolken Nederlandse Gebarentaal ervaren door tolken Nederlandse Gebarentaal en dove tolkgebruikers?

Om antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvraag zijn twee online vragenlijsten uitgezet: één vragenlijst voor dove tolkgebruikers en één vragenlijst voor tolken Nederlandse Gebarentaal. De online vragenlijsten zijn door 51 tolkgebruikers en door 121 tolken ingevuld. De onderzoeksresultaten bieden inzicht in de verspreiding van dove tolkgebruikers en Nederlandse Gebarentaal tolken, evenals hun ervaringen met tolkente korten. Zowel de tolkgebruikers als tolken ervaren het gebrek aan tolken in een aantal regio's als een belemmering, met namen in de regio's Twente en Midden-Brabant.

Hoewel sommige respondenten geen tolkente kort ervaren, ondervindt de meerderheid, 93 procent van de tolkgebruikers en 96 procent van de tolken, het probleem in de verscheidene regio's van Nederland. Zowel de tolken als tolkgebruikers benadrukken de noodzaak van gerichte maatregelen om het tolkente kort aan te pakken en de toegang tot tolkdiensten voor doven te verbeteren. Uit de analyse van de enquête volgen uitdagingen die bijdragen aan het tolkente kort vanuit het perspectief van de dove tolkgebruikers, welke onder andere bestaan uit problemen met opdrachtcoördinatie, ongunstige afspraken en een gebrek aan gespecialiseerde tolken. Vanuit het perspectief van de tolken wordt duidelijk dat zij moeite hebben met het weigeren van opdrachten, een overvloed aan opdrachten ontvangen en daarmee druk ervaren om meer te moeten werken.

Op basis van het bovenstaande wordt aanbevolen dat Tolkcontact meer inzicht biedt in de locaties van tolken en tolkgebruikers om zo een betere coördinatie te bieden zodat vraag en aanbod beter op elkaar kan worden afgestemd.

Als vervolgonderzoek wordt geadviseerd om de oorzaken, gevolgen en oplossingen van het tolkente kort in Nederland verder uit te werken, gezien de beperkte beschikbaarheid van literatuur en onderzoek over dit onderwerp.

Kernwoorden:

Tolkente kort – regionaal tekort - tolken Nederlandse Gebarentaal - dove tolkgebruikers - IGT&D

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	2
Voorwoord	5
Hoofdstuk 1 Inleiding	6
Hoofdstuk 2 Theoretisch kader	8
2.1 Het beroep tolk Nederlandse gebarentaal.....	8
2.1.1 De opleiding.....	8
2.1.2 De definitie van een tolk Nederlandse Gebarentaal	9
2.1.3 De kernwaarden	9
2.1.5 Het aantal tolken Nederlandse Gebarentaal.....	11
2.1.6 Vergoedingen en tarieven	11
2.2 Verdeling doven en tolken Nederlandse Gebarentaal in Nederland	12
2.3 Het tolkentakort in verschillende landen/Europa.....	14
2.4 Het tolkentakort in Nederland	17
Hoofdstuk 3 Onderzoeksmethode	19
3.1 Dataverzameling.....	19
3.2 Data-analyse	20
Hoofdstuk 4 Resultaten.....	21
4.1 Regio verdeling en tolkentakort.....	21
4.2 Tolkgebruik	24
4.3 Werktijden en tolkopdrachten	27
Hoofdstuk 5 Discussie.....	28
5.1 De resultaten	28
5.2 Validiteit en betrouwbaarheid	30
Hoofdstuk 6 Conclusie en aanbevelingen	32
6.1 Conclusie	32
6.2 Aanbevelingen.....	33
Literatuurlijst	35

Bijlagen	38
Bijlage A: Overzicht werkzame tolken deelnemende Europese landen.....	38
Bijlage B: Vragenlijst tolkgebruikers.....	39
Bijlage C: Vragenlijst tolken Nederlandse Gebarentaal	44
Bijlage D: Naamgeving regio's	49

Voorwoord

Voor u ligt mijn onderzoek dat ik heb geschreven ter afronding van mijn opleiding Tolk Nederlandse Gebarentaal aan de Hogeschool Utrecht binnen het Instituut voor Gebaren, Taal en Dovenstudies.

Ik zou graag mijn dank willen uitspreken aan alle leden van de examencommissie voor deze kans en voor hun tijd die zij hebben besteed aan het toezicht en de beoordeling van deze scriptie.

Ik wil mijn scriptiebegeleider, Nienke Sijm, bedanken voor haar flexibele begeleiding tijdens dit onderzoek. De online meetings en feedback hebben mij geholpen om deze versie van de scriptie te realiseren.

Mijn dank is groot voor de mensen in mijn netwerk die hebben geholpen met het vinden van respondenten voor dit onderzoek. Ook wil ik de respondenten bedanken, omdat het onderzoek zonder hen niet mogelijk was geweest. Ik waardeer jullie openheid en eerlijkheid.

Ik wil mijn studiegenoten bedanken voor het meedenken en de mentale steun die zij hebben geleverd gedurende dit onderzoek.

Tot slot bedank ik mijn familie Jan-Henk, Carla en Bas Temmink, voor alle steun, en mijn vriend Vincent Siekman, voor zijn liefde en geduld, die mij gezond en gemotiveerd heeft gehouden tot het einde van de scriptie.

Hoofdstuk 1 Inleiding

In meerdere artikelen, waaronder de Overheid (2023), namelijk het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de Volkskrant (2020) en de werkgroep Doveninclusie (2021), wordt aangegeven dat er sprake is van een tolkentekort in Nederland. De oorzaken, gevolgen en eventuele oplossingen van het tekort aan tolken Nederlandse Gebarentaal worden niet benoemd. Voordat de oorzaken, gevolgen en oplossingen kunnen worden onderzocht, moet er eerst meer duidelijkheid worden geschept over de mate van het tolkentekort in Nederland. In dit onderzoek wordt daarom de focus gelegd op het inzichtelijk maken van de tolkentekorten per regio.

In de Europese studie van de Wit (2020) wordt benoemd dat er in Nederland 37 dove tolkgebruikers per tolk zijn. Hiermee staat Nederland op plek 7 van meeste tolken per aantal tolkgebruikers in Europa. Nederland staat hoog op de ranking qua hoeveelheid tolken per hoeveelheid tolkengebruiker, dat lijkt positief. Desondanks deze hoge ranking wordt door de Wit (2020) beschreven dat deze verhouding niet toereikend is. De Wit (2020) benoemt in haar rapport als toelichting voor het tolkentekort in Nederland uitsluitend dat er een tekort is aan tolken. Daarnaast volgt uit het onderzoek dat het tolkentekort in meerdere Europese landen voorkomt en niet alleen in Nederland. Het tekort aan tolken in Europa wordt in dit onderzoek gerelateerd aan de dynamiek van de markt en de principes van vraag en aanbod. Het onderzoek benoemt meerdere redenen waaronder regionale verschillen. Ook wordt benoemd dat het onduidelijk is of er sprake is van een werkelijk tekort aan tolken of dat andere factoren een rol spelen. In het onderzoek wordt niet gekeken naar de specifieke redenen of regio's van het tolkentekort in Nederland.

Het onderzoek naar het fenomeen 'tolkentekort' is van belang voor de beroepspraktijk vanwege het huidige gebrek aan kennis over het onderwerp. Een tekort binnen de beroepsgroep kan gevolgen hebben op het goed kunnen uitvoeren van een beroep of de dienst die hieruit voortkomt. Dit leidt voor tolken tot onder andere een toename aan mentale klachten (Broek, et al. 2022) en voor dove tolkgebruikers tot een hogere toestroom. Doven en slechthorenden hebben sinds de erkenning van de Nederlandse Gebarentaal sneller recht op een tolk, wat de toestroom beïnvloed (RTL Nieuws, 2020). Daarnaast is de bekendheid van gebarentaal na de corona persconferenties toegenomen door de aanwezigheid van tolken Nederlandse Gebarentaal, waardoor het zo genoemde 'Irma effect' ontstond (De Volkskrant, 2020).

Dit onderzoek doelt op inzicht met betrekking tot het tekort aan tolken Nederlandse Gebarentaal in Nederland. Deze gegevens kunnen als basis dienen voor vervolgonderzoek naar de oorzaken, gevolgen en mogelijke oplossingen voor het tekort. De onderzoeksvraag die centraal staat in dit onderzoek, is:

**Waar in Nederland wordt een tekort aan tolken Nederlandse Gebarentaal ervaren door
tolken Nederlandse Gebarentaal en dove tolkgebruikers?**

Vanuit deze hoofdvraag zijn een aantal deelvragen opgesteld:

- Wat zijn de standplaatsen van de tolken Nederlandse Gebarentaal in Nederland?
- Waar in Nederland wordt een tekort aan tolken Nederlandse Gebarentaal ervaren?
- Hoe verhouden de tekorten aan tolken Nederlandse Gebarentaal zich tot elkaar tussen de verschillende regio's in Nederland?
- Welke verschillen zijn zichtbaar in het ervaren van het tolkentekort aan tolken Nederlandse Gebarentaal in Nederland tussen tolken Nederlandse Gebarentaal en dove tolkgebruikers?

In het hoofdstuk 'Theoretisch kader' wordt dieper ingegaan op de theoretische achtergrond van het tolkentekort. Vervolgens wordt in het hoofdstuk 'Onderzoeksmethode' beschreven hoe de resultaten, met betrekking tot het tolkentekort, aan de hand van online vragenlijsten zijn verworven. In het hoofdstuk 'Resultaten' volgt de analyse van de vragenlijsten, waarna deze in het hoofdstuk 'Discussie' worden gekoppeld aan het theoretisch kader. Tot slot volgt de beantwoording van het onderzoeksvraag in het hoofdstuk "Conclusie".

Hoofdstuk 2 Theoretisch kader

In dit hoofdstuk volgt een literatuurstudie, waarmee een beeld wordt geschetst van het tekort aan tolken Nederlandse gebarentaal in Nederland. Als eerst wordt het belang van de Nederlandse Gebarentaal voor dove tolkgebruikers besproken. Daarna wordt beschreven wat de definitie is van een tolk Nederlandse Gebarentaal, wat van tolken Nederlandse Gebarentaal wordt verwacht, welke kernwaarden bij het beroep van belang zijn, hoeveel tolken Nederlandse Gebarentaal tussen 2001 en 2020 werkzaam zijn in Nederland en welke vergoedingen gelden voor tolken Nederlandse Gebarentaal. Vervolgens wordt de verdeling van doven en tolken Nederlandse Gebarentaal in Nederland behandeld. Tot slot wordt besproken hoe het tolkentekort eruitziet in diverse landen, zowel binnen als buiten Europa, evenals Nederland en welke redenen hiervoor bekend zijn.

2.1 Het beroep tolk Nederlandse gebarentaal

De European Union of the Deaf (2021) benoemd dat gebarentaal belangrijk is voor dove mensen om informatie zoeken, ontvangen, verstrekken en communicatie met anderen toegankelijker te maken. De toegang tot gebarentaal moet op dezelfde manier worden gegarandeerd als toegang tot gesproken taal voor horende personen, zodat doven gelijkwaardig kunnen worden behandeld. De gelijkwaardige behandeling bestaat in dit geval uit het verkrijgen van informatie in de moedertaal van de doven en de mogelijkheid om in gebarentaal te communiceren, indien nodig met behulp van tolken gebarentaal. Tolken gebarentaal en ruimtes voor directe gebarentaalcommunicatie zijn noodzakelijk om dove mensen in de samenleving te betrekken, inclusief toegang tot gezondheidszorg, werk en politieke participatie (European Union of the Deaf, 2021). In Nederland hebben dove mensen vanaf het vierde levensjaar recht op een tolk Nederlandse gebarentaal in het onderwijs (1.000-1.600 tolkuren), de werkomgeving (15% van de werktijd), en privéleven (30 uur) (Tolkcontact, 2023a).

2.1.1 De opleiding

Een tolk Nederlandse Gebarentaal heeft op zijn minst een hbo-opleiding Tolk Nederlandse Gebarentaal afgerond (Stichting RTGS, 2024). In Nederland wordt slechts één opleiding aangeboden voor diegenen die tolk Nederlandse Gebarentaal willen worden. Deze opleiding kan worden gevolgd aan de Hogeschool Utrecht en duurt vier jaar. In 2020 steeg het aantal aanmeldingen voor de opleiding met 42 procent (Doof, 2020). Er wordt beweerd dat dit komt door het zogeheten Irma-effect dat ontstond tijdens de coronapandemie. Bij een aantal van de persconferenties, was Irma Sluis als gebarentolk zichtbaar op de televisie naast minister-president Rutte, waardoor een groot deel van de Nederlandse bevolking bewust werd van het bestaan van gebarentaaltolken (Doof, 2020). De directiesecretaris van Instituut Gebaren, Taal & Dovenstudies van de Hogeschool Utrecht bevestigt dat 2020 een jaar was met een hogere instroom dan gemiddeld (persoonlijke communicatie, 08 december

2023). Of dit direct te maken heeft met de getolkte persconferenties is niet onderzocht, maar er wordt wel altijd gesproken over een “Irma-effect. In 2021 daalde de instroom voor de afstudeerrichting Tolk Nederlandse Gebarentaal met 24 studenten t.o.v. 2020 en in 2022 volgde 29 minder inschrijvingen t.o.v. 2020. In 2023 steeg het aantal inschrijvingen weer, maar het aantal inschrijven is nog steeds minder dan in 2020 (persoonlijke communicatie, 08 december 2023). Daarnaast kan het zijn dat de stijging in 2020 te maken had met een kortstondige toename van de bewustwording en interesse in de gebarentaal en zo in het beroep Tolk Nederlandse Gebarentaal. Het feit dat de inschrijvingen in 2023 opnieuw stegen, suggereert dat het effect van de bewustwording mogelijk niet continu is geweest of dat andere factoren een rol spelen.

2.1.2 De definitie van een tolk Nederlandse Gebarentaal

Om dieper in te kunnen gaan op het tolkentakort volgt eerst een verduidelijking wat betreft de inhoud van het beroep tolk Nederlandse Gebarentaal. Volgens de Nederlandse Beroepsvereniging Tolken Gebarentaal (NBTG, 2022, p. 1) is de definitie van een tolk Nederlandse Gebarentaal:

een tolk die kan tolken tussen een of meer van de volgende combinaties:

- a. Nederlandse Gebarentaal < > Nederlands
- b. Tactiele Gebarentaal < > Nederlands of Nederlandse Gebarentaal
- c. Nederlands < > variaties van Nederlandse Gebarentaal (zoals regionale varianten, generationele varianten, individuele varianten en NGT met invloed van het Nederlands) en International Sign
- d. Nederlandse Gebarentaal < > variaties van Nederlandse Gebarentaal (zoals regionale varianten, generationele varianten, individuele varianten en NGT met invloed van het Nederlands) en International Sign
- e. Nederlandse Gebarentaal < > andere gesproken talen (NBTG, 2022, p. 1).

2.1.3 De kernwaarden

Het NBTG beschrijft in de beroepscode dat tolken Nederlandse Gebarentaal bepaalde kernwaarden dienen na te streven, namelijk: professionaliteit, verantwoordelijkheid, kwaliteit, integriteit, vertrouwelijkheid, autonomie en collegialiteit (NBTG, 2022).

Professionaliteit: de tolk faciliteert communicatie tussen verschillende tolkgebruikers, waarbij respect wordt getoond aan de waarden en normen van alle betrokkenen, de professionele integriteit wordt behouden, de tolk aandacht besteedt aan zijn eigen welzijn tijdens de tolkopdracht en niet actief deelneemt aan de inhoud van de situatie.

Verantwoordelijkheid: als tolk draagt men de verantwoordelijkheid voor het eigen gedrag, de

gemaakte keuzes en professioneel handelen tijdens het tolken. Dit houdt in dat de tolk de grenzen van zijn of haar deskundigheid, vaardigheden en beroepsverantwoordelijkheid begrijpt, uitsluitend tolkdiensten verricht die binnen deze grenzen vallen en daarbij open en transparant communiceert.

Kwaliteit: de tolk streeft naar kwaliteit en blijft voortdurend bezig met het bijwerken van zijn of haar kennis en vaardigheden, zodat het beroep op een verantwoorde en efficiënte manier kan worden uitgeoefend. Bovendien neemt de tolk actief deel aan initiatieven ter bevordering van de beroepsontwikkeling en het verbeteren van de kwaliteit van tolkdiensten.

Integriteit: de tolk handhaaft de onafhankelijkheid, betrouwbaarheid en geloofwaardigheid van zowel zichzelf als de gehele beroepsgroep.

Vertrouwelijkheid: de tolk is gebonden aan beroepsgeheim en handelt zorgvuldig met informatie die hem of haar is toevertrouwd in het kader van zijn of haar beroep. Dit geldt zowel voor informatie over de tolkgebruikers als informatie die door hen wordt verstrekt.

Autonomie: de tolk respecteert de autonomie van de tolkgebruikers en werkt op een gelijkwaardige basis met hen samen.

Collegialiteit: als tolk werkt men respectvol samen met zowel tolk collega's als tolken in opleiding (NBTG, 2022).

De kernwaarden uit de Beroepscode (2022) bieden volgens de NBTG-duidelijkheid aan tolken, tolkgebruikers, het beroepsregister (RTGS) en de klachtencommissie. Daarnaast ondersteunen de kernwaarden bij het opleiden van tolken Nederlandse Gebarentaal.-

2.1.4 Invloed van het tekort op de beroepsgroep

Het tekort aan tolken Nederlandse Gebarentaal kan invloed hebben op het uitoefenen van de verschillende kernwaarden van het beroep. Hoewel in de literatuur weinig bekend is over dit specifieke tekort in Nederland, zijn er potentiële gevolgen voor de praktijk.

Het onderdrukken van de kernwaarden kan bijvoorbeeld leiden tot overbelasting van de werkzame tolken. In het onderzoek van Broek, et al. (2022) wordt gekeken naar de mentale gevolgen van de pandemie voor zorgprofessionals in de geestelijke gezondheidszorg (ggz). Tijdens de pandemie was een te hoge vraag naar zorg voor het zorgpersoneel dat beschikbaar was. Hetzelfde probleem doet zich voor bij een mogelijk tekort aan tolken Nederlandse Gebarentaal, waarbij de vraag naar tolken groter is dan het aangeboden aantal werkzame tolken. De gevolgen van de overvraging binnen de zorg leverde bij 50 procent van de medewerkers meer stress en spanning op dan voor de pandemie. 30 procent benoemde een toename van depressieve en sombere gevoelens door de pandemie. 7,5 procent van de medewerkers zou naar aanleiding van de pandemie graag minder uren willen werken en 4,2 procent overwoog te stoppen met werken in de zorg (Broek, et al., 2022). Het gevolg van

overvraging van een beroepsgroep, in dit geval tolken Nederlandse Gebarentaal, kan dus leiden tot het belemmeren van het eigen welzijn tijdens tolkopdrachten en het bewaken van beroepsgrenzen met als mogelijk gevolg mentale problemen.

De kwaliteit van de tolkdiensten kan negatief worden beïnvloed door een hoge werkdruk. Smit, et al. (2019) benoemen dat een derde van de Nederlandse werknemers aangeeft een te hoge werkdruk te ervaren. Deze hoge werkdruk heeft invloed op de kwaliteit van het werk en kan mogelijk leiden tot werkstress of een burn-out. Bij uitval van een medewerker worden de andere collega's belast met een nog grotere werkdruk en kan een katalyserend effect ontstaan. Daarnaast kan het leiden tot minder plezier in je werk of minder goede prestaties waardoor de samenwerking met andere tolken mogelijk minder goed verloopt, de collegialiteit verminderd en de kwaliteit van het opgeleverde werk afneemt (Smit, et al., 2019). Bij het afnemen van de kwaliteit van het tolken kunnen de onafhankelijkheid en betrouwbaarheid van de communicatie in het geding raken.

2.1.5 Het aantal tolken Nederlandse Gebarentaal

De Wit (2020) heeft in haar onderzoek naar tolken gebarentaal in Europa een overzicht opgesteld met het aantal werkzame tolken per jaar voor 15 landen in Europa. Stichting RTGS (2023) beschrijft in het jaarverslag van 2022 de aantallen ingeschreven tolken per 31 december 2022. Aan de hand van deze gegevens is de groei in aantal tolken sinds het voorgaande jaar berekend. De cijfers over Nederland volgen in Tabel 1, waarin naar voren komt dat de groei in het aantal tolken de afgelopen jaren is afgenomen. De afnemende groei in aantal werkzame tolken kan een negatieve uitwerking hebben op het nastreven van boven benoemde kernwaarden. De aantallen hebben geen consistente intervallen.

Tabel 1. Aantal werkzame tolken per jaar in Nederland (De Wit, 2020; RTGS, 2023)

Jaartal	2001	2004	2007	2012	2016	2020	2021	2022
Aantal werkzame tolken	65	159	207	400	499	548	561	578
Groei in aantal tolken sinds voorgaande jaar	Niet bekend	94	48	193	99	39	13	17

2.1.6 Vergoedingen en tarieven

Voor elk domein, namelijk het werkdomein, leefdomein en onderwijsdomein, gelden beperkingen op de vergoeding voor reisafstanden. De beperkingen, welke hieronder worden besproken, kunnen extra druk op tolken leggen om zich flexibel te kunnen opstellen in hun bereidheid om grotere afstanden af te leggen. Tolkcontact (2023b) geeft aan dat het gemiddelde uurtarief in 2023 voor tolken Nederlandse gebarentaal binnen het werk- en leefdomein €68,11 is, terwijl deze binnen het onderwijsdomein €59,43 is. Daarnaast volgt de gemiddelde kilometervergoeding binnen het werk- en onderwijsdomein van €0,84 p/km met een maximale afstand van 110 kilometer voor een enkele

reis. Binnen het leefdomein geldt dezelfde vergoeding maar zijn andere eisen gesteld aan de maximale afstanden, namelijk:

- Een maximale afstand van 60 kilometer van eigen huis naar de opdrachtlocaties en andersom. Deze maximum geldt niet bij opdrachten voor doofblinde klanten.
- Een maximale afstand van 90 kilometer voor alle tolken in de postcodegebieden 1790 t/m 1799, 4300 t/m 4699, 5900 t/m 6499, 7800 t/m 7899, 8400 t/m 9999 (Tolkcontact, 2023b).

De maximale afstanden kunnen als gevolg hebben dat tolken zich beperken tot bepaalde reisafstanden. Het gevolg voor tolkgebruikers is dat tolken mogelijk minder bereid zijn om langere afstanden af te leggen. Dit verkleint de kans op het vinden van een tolk in regio's waar minder tolken wonen. Als de druk op tolken groter wordt door een tolkentekort, kunnen tolken hierbij hun grenzen gaan verleggen en reisafstanden gaan verlengen. Dit kan financieel negatieve gevolgen hebben voor de tolken gezien ze deels op eigen kosten naar opdrachten rijden. Daarnaast kan dit een negatief gevolg hebben voor de voorbereidingstijd van de opdrachten omdat een relatief groter deel van de tijdsinvestering van tolken wordt besteed aan reizen..

2.2 Verdeling doven en tolken Nederlandse Gebarentaal in Nederland

In deze paragraaf wordt beschreven hoe de verdeling van doven en tolken Nederlandse Gebarentaal in Nederland eruitziet. Over de verdeling van doven in Nederland is slechts één artikel gepubliceerd, namelijk het onderzoek van Breed en Swaans-Joha (1986). Zij beschrijven de leefsituatie van volwassen dove mensen in relatie tot opvoeding en onderwijs. In het onderzoek benaderden zij vijf verschillende doveninstituten, namelijk Amsterdam, Groningen, Rotterdam, Sint-Michielsgestel en Voorburg. Ze geven de verdeling weer van oud-leerlingen en hun geboorteprovincie maar ook van oud-leerlingen en hun laatst vermelde woonprovincie (zie Tabel 2).

Tabel 2. Overzicht van het aantal oud-leerlingen per provincie, kijkend naar hun geboorteplaats en laatst bekende woonadres (Breed & Swaans-Joha, 1986).

Provincie	Geboorteprovincie van oud-leerlingen	% van het totaal	Woonprovincie van oud-leerlingen	% van het totaal
Groningen	208	5,2	276	6,9
Friesland	194	4,8	109	2,7
Drenthe	123	3,0	85	2,1
Overijssel	186	4,6	173	4,3
Gelderland	347	8,6	341	8,5
Utrecht	170	4,2	149	3,7
Noord-Holland	636	15,8	832	20,7
Zuid-Holland	889	22,2	1081	26,9
Zeeland	104	2,6	82	2,0
Noord-Brabant	478	11,9	592	14,8
Limburg	235	6,0	235	5,9
Onbekend	228	5,7	31	0,8
Overig	216	5,4	28	0,7
Totaal:	4014	100	4014	100

Opvallend is het hoge percentage bewoners in de provincies waar de onderwijsinstellingen zijn gevestigd (Noord- en Zuid-Holland en Noord-Brabant) in verhouding met de geboorteprovincies (zie Tabel 2). Dit zou kunnen suggereren dat oud-leerlingen eerder geneigd zijn om in de buurt van hun voormalige school te blijven wonen dan terug te keren naar hun oorspronkelijke geboorteplaats. Deze trend kan worden verklaard door het feit dat scholen niet alleen een invloed hebben op het verwerven van werk en het volgen van opleidingen, maar ook omdat de keuze voor een levenspartner mogelijk al tijdens de schoolperiode begint (Breed & Swaans-Joha, 1986).

Uit de opgevraagde data van stichting RTGS (Register Tolken Gebarentaal en Schrijftolken) (persoonlijke communicatie, 13 oktober 2023) blijkt dat er in Nederland momenteel 530 tolken Nederlandse Gebarentaal, 51 combitolken (zowel NGT als schrijftolk), 5 dove tolken en 1 tolk NGT en ASL zijn. Dit komt neer op een totaal van 587 tolken Nederlandse gebarentaal. Tabel 3 toont een overzicht van de verdeling van tolken in Nederland per provincie. Uit de tabel volgt dat de meesten tolken zich bevinden in Zuid-Holland, Utrecht en Gelderland. Het minst aantal tolken bevinden zich in Zeeland en Friesland.

Tabel 3. Aantal werkzame tolken per jaar in Nederland

Provincies van Nederland	Aantal tolken woonachtig in provincie
Groningen	10
Friesland	9
Drenthe	13
Overijssel	27
Gelderland	96
Flevoland	10
Utrecht	116
Noord-Holland	88
Zuid-Holland	132
Zeeland	1
Noord-Brabant	70
Limburg	10
Buitenland	2
Geen adres bekend	3

Als de data uit het onderzoek van Breed en Swaans-Joha (1986) naast de huidige verdeling van de tolken Nederlandse Gebarentaal wordt gelegd, dan valt op dat de verdeling niet in alle gevallen goed overeenkomt. Uit de data uit 1986 komt naar voren dat een hoger percentage doven woonachtig is in Noord- en Zuid-Holland en Noord-Brabant. Bij de verdeling van tolken komt naar voren dat de meeste tolken woonachtig zijn in Zuid-Holland, Utrecht en Gelderland. Dit betekent dat de verdeling van tolken Nederlandse Gebarentaal en doven in Nederland niet evenredig is en het een mogelijke oorzaak zou kunnen zijn van het tolkentakort. Hierbij moet in acht worden genomen dat de cijfers van de verdeling van doven zijn gebaseerd op een verouderd onderzoek waarin enkel is gekeken naar de laatste bekende woonplaats van oud-leerlingen van de vijf verschillende doveninstituten.

Tegenwoordig regelen vier instellingen het onderwijs voor dove, doofblinde, slechthorende leerlingen of leerlingen met een taalontwikkelingsstoornis (TOS). Deze scholen worden cluster 2 scholen genoemd en worden in Nederland aangeboden door Auris (midden, westen en zuidwesten van Nederland), Kentalis (heel Nederland, voornamelijk noorden en oosten), VierTaal (Noord-Holland en Flevoland) en Vitus Zuid (Noord-Brabant en Limburg). Naast deze cluster 2 scholen is het door de Wet passend onderwijs ook mogelijk om naar een reguliere school te gaan en ondersteuning te krijgen vanuit een van deze instellingen (Siméa, 2024). Dit maakt dat ook in het onderwijs tolken nodig zijn.

2.3 Het tolkentakort in verschillende landen/Europa

In deze paragraaf wordt het tolkentakort van Tolken gebarentaal in verschillende landen/Europa beschreven. Volgens De Wit (2020) waren in 2020, 10.083 tolken gebarentaal actief in de 45 landen en regio's die deelnamen aan haar onderzoek (zie Tabel 4).

Tabel 4. Overzicht aantal werkzame tolken van deelnemende landen aan het onderzoek. Totaal aantal werkzame tolken: 10,083 (De Wit, 2020).

Land	Aantal tolken	Land	Aantal tolken
Luxemburg	3	Kroatië	100
Albanië	4	Turkije	110
Malta	7	Litouwen	110
Bosnië	10	Tsjechië	120
Zwitserland	15	Hongarije	135
IJsland	15	Wit-Rusland	150
Kosovo	16	Oostenrijk	150
Armenië	18	Portugal	180
Slowakije	20	België - Vlaanderen	185
Estland	26	Polen	300
Servië	30	Oekraïne	350
Cyprus	30	Denemarken	400
Zwitserland (Franstalig)	32	Frankrijk	450
Georgië	35	Nederland	537
Letland	37	Noorwegen	550
België	37	Zweden	600
Roemenië	50	Italië	600
Slovenië	57	Spanje	667
Griekenland	60	Rusland	800
Bulgarije	60	Finland	850
Ierland	67	Duitsland	900
Zwitserland (Duitstalig)	70	Engeland	1000
Schotland	90	Totaal:	10.083

Binnen de groep van 27 deelnemende (Europese) landen, bedroeg het aantal tolken gebarentaal 6.703 (zie Bijlage A, Tabel 5). De Wit (2020) benoemt dat er jaarlijks 1.720.866 doven gebruikmaken van gebarentaaltolken in de bovengenoemde 45 deelnemende landen en regio's. Dit komt neer op een gemiddelde van 171 dove gebarentaalgebruikers per tolk. In de (Europese) deelnemende landen bedroeg het aantal tolkgebruikers 1.029.416, wat resulteert in een gemiddelde van 154 tolkgebruikers per tolk en daarmee een indicatie geeft van de bezettingscapaciteit van tolken.

De Wit (2020) benoemt in haar onderzoek dat 73 procent van de respondenten uit alle deelnemende landen aangeven dat er niet voldoende tolken zijn om aan de vraag te voldoen. Daarnaast geeft nog eens 20 procent aan dat zij niet weten of er voldoende tolken zijn om aan de behoefte van dove tolkgebruikers te kunnen voldoen.

De respondenten gaven verschillende redenen voor het tolkentekort in hun land:

- Verhouding: te veel dove gebarentaalgebruikers per tolk.

- Geen training: onvoldoende (financiering voor) trainingen en gebrek aan professioneel vertrouwen.
- Opdrachten: gebrek aan gestructureerde toewijzing van opdrachten.
- Regio: sommige regio's hebben een tekort aan tolken, bijvoorbeeld in landelijke gebieden.
- Onderwijs: geen formele opleiding of certificering beschikbaar.
- Financieel: onvoldoende overheidsfinanciering.
- Arbeidsomstandigheden: slechte omstandigheden of onvoldoende betaling voor tolken.
- Beschikbaarheid: slechte beschikbaarheid van tolken tijdens feestdagen/weekenden/avonden.
- Gespecialiseerd werk: onvoldoende aantal gespecialiseerde tolken, bijvoorbeeld voor juridische opdrachten of opdrachten in Internationale Gebarentaal (De Wit, 2020).

Bovenstaande punten kunnen ook oorzaken zijn van het tolkentekort van tolken Nederlandse Gebarentaal in Nederland. Naar aanleiding van het bovenstaande, volgt dit exploratieve onderzoek om de oorzaken van het tolkentekort in de verschillende regio's van Nederland inzichtelijk te maken.

Naast oorzaken zijn ook gevolgen te benoemen met betrekking tot het tolkentekort. De Meulder en Haualand (2021) schrijven in hun onderzoek dat dove mensen uiteindelijk de nadelige gevolgen ondervinden van een gebrek aan toegang en dat zij moeten omgaan met de uitdagingen omtrent communicatie via vaak onvoldoende getrainde tolken in de gezondheids- en onderwijsomgevingen. Zij beschrijven dat zelfs in landen met een hoog opleidingsniveau, recent afgestudeerde tolken de voorkeur geven aan werk in de gezondheids- en onderwijssector, omdat deze als "veiliger" en "eenvoudiger" worden beschouwd, in vergelijking met bijvoorbeeld conferentietolken, die als complexer en prestigieuzer worden beschouwd. Dit creëert ongelijkheid onder dove mensen, waarbij degenen die meer taalkundige keuzemogelijkheden hebben vaak met tolken werken en zo de "beste" tolken kunnen kiezen op basis van professionele ervaring en netwerken. Hierdoor halen zij meer uit de door tolken bemiddelde interacties dan dove mensen die deze privileges niet hebben. Dit roept zorgen op, zelfs voor dove mensen met veel taalvaardigheden, omdat de huidige praktijk van de door tolken bemiddelde interacties betekent dat toegang niet gelijk verdeeld is en vaker wordt gegarandeerd voor degenen met bepaalde "tolk gerelateerde privileges." (Meulder & Haualand, 2021).

Hoewel in de literatuur weinig bekend is over dit specifieke onderwerp in Nederland, zijn er potentiële gevolgen voor de dove individuen. In de volgende paragraaf wordt verder ingegaan op het tolkentekort in Nederland.

2.4 Het tolkentekort in Nederland

Uit meerdere artikelen, waaronder de Overheid (2023), namelijk het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de Volkskrant (2020) en de werkgroep Doveninclusie (2021), blijkt dat men aangeeft dat sprake is van een tolkentekort in Nederland. De oorzaken, gevolgen en eventuele oplossingen van het tekort aan tolken Nederlandse Gebarentaal worden beperkt benoemd.

De Wit (2008) benoemt in haar boek dat sinds het begin van de inzet van professionele tolken gebarentaal sprake is van een tekort aan tolken, vooral tussen 1997 en 2001. In die jaren zijn in Nederland geen nieuwe tolken afgestudeerd. De opleiding veranderde in 1997 van een driejarige MBO opleiding naar een vierjarige HBO opleiding. De eerste studenten van de HBO opleiding studeerden in 2001 af. De hoge vraag naar tolken legde een enorme druk op de beschikbare tolken om een grote hoeveelheid aan opdrachten aan te nemen. Het gevolg hiervan was dat, ondanks de hoge inzet van tolken, veel dove mensen geen tolk hadden in situaties waarin zij deze wel nodig hadden. Het gebrek aan beschikbare tolken ontmoedigde dove mensen en leidde ertoe dat ze minder vaak tolken aanvroegen (De Wit, 2008).

In de jaren na 2001 ontstond een groei aan het aantal tolken wat leidde tot een betere beschikbaarheid van tolken. Door de hogere beschikbaarheid, nam het aantal aanvragen weer toe. Dit zorgde voor een terugslag, gezien door deze toename in aanvragen de beschikbaarheid opnieuw daalde. Het tekort is daarna geleidelijk afgenomen waardoor dove tolkgebruikers nu de mogelijkheid hebben om een tolk een kortere periode vóór de afspraak aan te vragen. Het gevolg hiervan is dat tolken makkelijker inzetbaar zijn voor de dove tolkgebruikers (De Wit, 2008).

Het tekort in 2008 betreft vooral gespecialiseerde en gekwalificeerde tolken. Alle werkzame tolken hebben een vierjarige opleiding gevolgd, maar de vraag naar tolken met specialistische vaardigheden werd steeds groter. Deze vaardigheden en kennis worden opgedaan door nascholing, werkervaring en zelfstudie. Daarnaast was in 2008 sprake van een regionaal tekort. De meeste tolken wonen in het midden en westen van Nederland (zie tabel 2) waardoor andere delen van het land minder toegang hebben tot tolken (De Wit, 2008).

Tot op heden is er weinig onderzoek verricht naar het tolkentekort en bovendien is er geen onderzoek verricht naar de oorzaken, gevolgen en oplossingen voor het tekort. De Wit (2020) benoemt in haar Europese studie dat er in 2020, 537 tolken gebarentaal werkzaam zijn in Nederland voor 20.000 dove tolkgebruikers. Dat betekent dat er per 37 dove tolkgebruikers slechts één tolk beschikbaar is. Hiermee staat Nederland op plek 7 van meeste tolken per aantal tolkgebruikers in Europa. Op de vraag of het aantal tolken Nederlandse Gebarentaal toereikend is om aan de behoefte van de dove

tolkgebruikers in Nederland te voldoen, wordt als antwoord gegeven dat het aantal tolken niet toereikend is. De Wit (2020) benoemt in haar boek uitsluitend dat er een tekort is aan tolken. Het onderzoek presenteert ook gegevens over de verhouding van fulltime en parttime tolken in enkele Europese landen maar helaas is daar in Nederland niets over bekend. De verhouding van fulltime en parttime werkende tolken kan een mogelijke oorzaak zijn van het tekort aan tolken Nederlandse gebarentaal. Om deze reden wordt in deze scriptie verdiepend onderzoek verricht naar de aanwezigheid van het tolkente kort en de mogelijke oorzaken en gevolgen hiervan middels online vragenlijsten.

In de literatuur is geen onderzoek gepubliceerd over de regionale tekorten, waardoor de regionale tolkente korten niet verder zijn uitgewerkt. In het volgende hoofdstuk wordt beschreven welke onderzoeksmethode zijn gebruikt, op welke manieren de data is verzameld en hoe deze zijn ingezet om de onderzoeksvraag te beantwoorden.

Hoofdstuk 3 Onderzoeksmethode

In dit hoofdstuk wordt de onderzoeksmethode van dit verkennende onderzoek naar de mogelijke tekorten per regio in Nederland beschreven. Naast literatuuronderzoek is gebruik gemaakt van een gestructureerde dataverzamelmethode: een surveyonderzoek (Verhoeven, 2011). Dit is een kwantitatieve en kwalitatieve methode van dataverzameling door de combinatie van open en gesloten vragen.

3.1 Dataverzameling

Voor dit onderzoek zijn twee vragenlijsten opgesteld: één voor dove tolkgebruikers en één voor tolken Nederlandse Gebarentaal in Nederland (zie Bijlage B en C). De vragen uit de enquête zijn opgesteld naar aanleiding van informatie uit de literatuur. De voorwaarde die is opgesteld voor het invullen van de vragenlijst door dove tolkgebruikers zijn dat de respondent doof en boven de 18 jaar oud moet zijn en weleens gebruik maakt van een tolk Nederlandse Gebarentaal. Dit is verwerkt in de vragenlijst in vraag 1 en dient daarmee als controlevraag (zie Bijlage B). Op de vragenlijst voor de tolkgebruikers zijn 51 reacties ontvangen. Daarvan voldoet 42 van de respondenten aan de voorwaarden van de vragenlijst.

De voorwaarde voor het invullen van de vragenlijst door tolken Nederlandse Gebarentaal is dat de respondent een tolk Nederlandse Gebarentaal is. Dit is verwerkt in de vragenlijst in vraag 3 (zie Bijlage C). Op de vragenlijst voor de tolkgebruikers zijn 121 reacties ontvangen. Daarvan voldoet 119 van de respondenten aan de voorwaarden van de vragenlijst.

De vragenlijsten zijn gemaakt en uitgezet via Microsoft Forms gezien het programma is geoptimaliseerd in de data-analyse van vragenlijsten (zie bijlage B en C). De vragenlijsten hebben voor een periode van 8 dagen open gestaan. De vragenlijsten zijn verspreid via verschillende kanalen:

- NBGT heeft de vragenlijsten gedeeld via een nieuwsbrief aan haar leden
- Dovenschap heeft de vragenlijst uitgezet binnen de eigen organisatie
- via mijn eigen LinkedIn en Instagram heb ik een oproep verspreid
- via mijn eigen Facebook en verschillende Facebook groepen heb ik een oproep verspreid
- via e-mail heb ik mijn collega's binnen GGMD gevraagd de vragenlijst in te vullen met cliënten
- via WhatsApp heb ik tolken Nederlandse Gebarentaal en dove tolkgebruikers uit mijn eigen netwerk benaderd.

In dit onderzoek wordt gekeken naar het tolkentekort in verschillende regio's van Nederland. Zodoende is Nederland in 26 regio's verdeeld, die afgeleid zijn van de regionale verdeling zoals de

GGD deze aanhoudt (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, z.d.). De GGD heeft een netwerk dat zich uitstrekt over Nederland. De regio's van de GGD kunnen voor dit onderzoek gebruikt worden gezien de regio's evenredig zijn verdeeld over Nederland. De Waddeneilanden zijn in dit onderzoek als extra, losse regio gerekend in verband met de bereikbaarheid, wat leidt tot een totaal van 26 regio's. Een overzicht met de verdeling van de regio's is te vinden in Bijlage D (Tabel 6).

3.2 Data-analyse

Bij het verwerken van de vragenlijsten is gebruik gemaakt van de automatische verwerking van Microsoft Forms. Het programma legt de resultaten van meerkeuze vragen vast in cirkel- of staafdiagrammen en maakt een lijst van de gegeven antwoorden op open vragen. De open vragen zijn geanalyseerd en verwerkt door gebruik te maken van open en axiaal coderen (Verhoeven, 2011). Verder zijn de antwoorden gedownload in Excel om de antwoorden op specifieke vragen met elkaar te kunnen vergelijken. Hierbij zijn bepaalde kernwoorden aan de antwoorden van de vragenlijst gekoppeld. Op basis van deze kernwoorden zijn verbanden gelegd tussen de verschillende antwoorden en conclusies getrokken. Verder zijn in dit onderzoek de regionale verschillen van het tolkentakort van tolken Nederlandse Gebarentaal in Nederland onder de loep genomen door het tolkentakort vanuit verschillende perspectieven te bekijken. De gegevens zijn met elkaar vergeleken door de vragen afzonderlijk te bekijken en door de verschillende categorieën en regio's naast elkaar te leggen. Gezien Microsoft Forms deze regio verdeling niet kent, zijn deze handmatig verwerkt in staafdiagrammen.

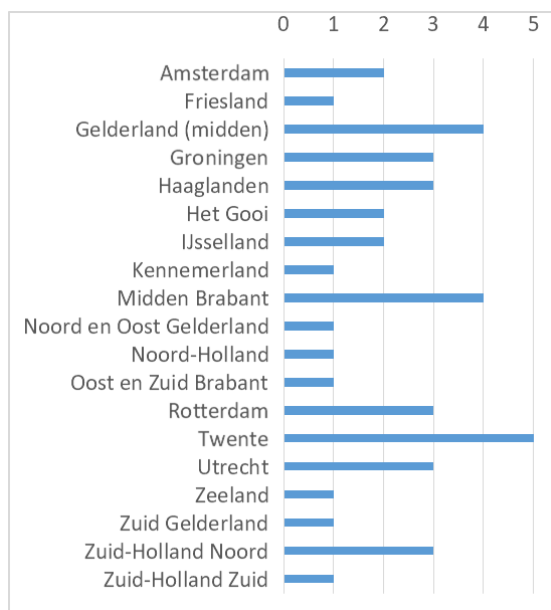
Hoofdstuk 4 Resultaten

In dit hoofdstuk worden de verkregen resultaten uit de enquêtes gepresenteerd en geanalyseerd. In totaal hebben 119 tolken en 42 tolkgebruikers de vragenlijsten volgens de voorwaarden ingevuld. Allereerst wordt gekeken naar de verdeling van tolkgebruikers en tolken Nederlandse Gebarentaal binnen de regio's. Vervolgens wordt beschreven waarin Nederland een tolkentekort wordt ervaren en welke belemmeringen worden ondervonden bij het vinden van tolken. Daarna wordt het tolkgebruik van de tolkgebruikers inzichtelijk gemaakt ten behoeve van vraag en aanbod. Tot slot wordt gekeken naar de werkuren en tolkopdrachten van de tolken Nederlandse Gebarentaal.

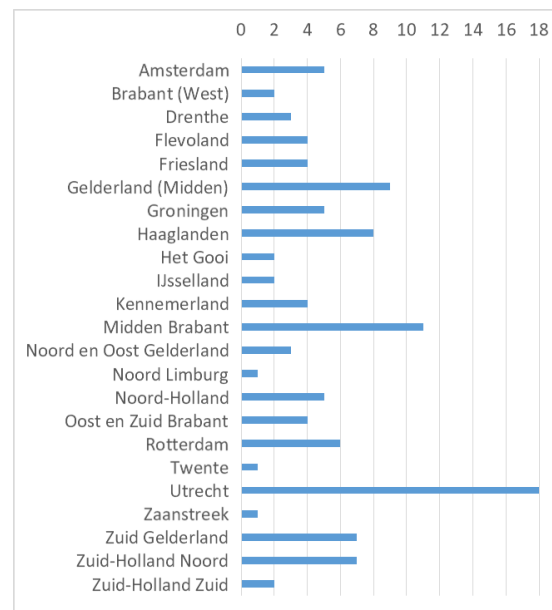
4.1 Regio verdeling en tolkentekort

Figuur 1 toont een overzicht met de regio's waar de tolkgebruikers wonen en Figuur 2 een overzicht met de regio's waar de tolken Nederlandse Gebarentaal wonen. Hierbij is gebruik gemaakt van de regioverdeling zoals beschreven in Tabel 6 Bijlage D. Uit Figuur 1 en 2 volgt een spreiding in de regio's van zowel de tolken als tolkgebruikers.

Figuur 1. Woonregio van de tolkgebruikers

Figuur 2. Woonregio van de tolken Nederlandse Gebarentaal

De meeste tolkgebruikers, die deelnemen aan het onderzoek, zijn woonachtig in Twente (5), Midden Brabant (4) en Gelderland (Midden) (4). De grote meerderheid van de respondenten is van mening dat men een tolkentekort ervaart, namelijk 93 procent (Tabel 8). Het grootste tekort wordt ervaren in Twente en Midden Brabant. In Twente gaven alle 5 de respondenten aan dat zij van mening zijn dat er een tolkentekort is aan tolken in Nederland. In Midden Brabant waren dat er 4 van de 4.

De meeste tolken Nederlandse Gebarentaal, die deelnemen aan het onderzoek, zijn woonachtig in Utrecht (18), Midden Brabant (11) en Gelderland (Midden) (9). Net als bij de tolkgebruikers, ervaart de meerderheid van de respondenten een tolkentekort, namelijk 96 procent. Het grootste tekort wordt ervaren in Utrecht, Midden Brabant en Gelderland (Midden). In Utrecht gaven 18 van de 18 respondenten aan dat zij van mening zijn dat er een tolkentekort heerst in Nederland. In Midden Brabant waren dat er 10 van de 11 en in Gelderland (Midden) 9 van de 9 respondenten. In Tabel 7 volgt een overzicht met de benoemde belemmeringen bij het vinden van een tolk, aangegeven door zowel de tolkgebruikers als tolken. Als voorbeeld, 44 van de 119 tolken geven als belemmering aan dat er te veel dove gebarentaalgebruikers zijn per tolk.

Tabel 7. Belemmeringen bij het vinden van een tolk in Nederland

Belemmeringen bij het vinden van een tolk	Aantal antwoorden per belemmering van de tolkgebruikers (n=42)	Aantal antwoorden per belemmering van de tolken Nederlandse Gebarentaal (n=119)
Regio: sommige regio's hebben een gebrek aan tolken	24	71
Verhouding: te veel dove gebarentaalgebruikers per tolk	19	44
Beschikbaarheid: slechte beschikbaarheid van tolken tijdens vakanties/weekenden/avonden	17	33
Anders	16	52
Gespecialiseerd werk: onvoldoende aantal gespecialiseerde tolken, bijvoorbeeld in juridische situaties of voor opdrachten in Internationale Gebarentaal	8	42
Gebrek aan opleiding: gebrek aan professioneel vertrouwen	6	5
Opdrachten: gebrek aan gestructureerde opdrachttoewijzing	6	19
Financieel: onvoldoende financiering door de overheid	3	12
Arbeidsvoorwaarden: slechte arbeidsomstandigheden	3	7
Gebrek aan opleiding: onvoldoende (financiering voor) opleiding	2	8
Onderwijs: geen formele opleiding	2	2
Onderwijs: certificering beschikbaar	2	0
Arbeidsvoorwaarden: onvoldoende betaling voor tolken	2	15

In Tabel 7 komt naar voren dat zowel de tolkgebruikers als de tolken Nederlandse gebarentaal (respectievelijk 63 en 68 procent) het gebrek aan tolken in sommige regio's als grootste belemmering ervaren. Daarop volgt als belemmering dat er te veel dove gebarentaalgebruikers zijn per tolk, namelijk

50 procent van de tolkgebruikers en 42 procent van de tolken Nederlandse Gebarentaal. De derde en vierde belemmering zijn de slechte beschikbaarheid van tolken tijdens vakanties, weekenden en avonden (tolkgebruikers 45 procent en tolken 32 procent) en onvoldoende aantal gespecialiseerde tolken (tolkgebruikers 21 procent en tolken 40 procent).

Onder de optie 'Anders' bij de tolkgebruikers zijn de meest voorkomende reacties (culturele) diversiteit van tolken (2), gebrek aan gestructureerde opdracht toewijzing (2) en (korte) termijn van de aanvraag (2). De tolken benoemen tolkopdrachten in het onderwijs (13) als voornaamste oorzaak van het tolkentekort. Ook het ontbreken van een overzicht van alle tolken en hun standplaatsen (4), de coördinatie van de opdrachten (4) en ongunstige opdrachten van tolkgebruikers (4) zijn vaak benoemde redenen. Zowel de tolkgebruikers als de tolken benoemen dat de coördinatie van de opdrachten niet goed verloopt en dat hier verbetering mogelijk is. Daarnaast benoemen beide groepen dat ongunstige afspraken (zoals korte afspraken of afspraken op lastige tijden) niet helpen bij het vinden van een tolk.

67 procent van de tolken geeft aan dat het tolkentekort invloed heeft op hen als tolk. De voornaamste redenen die daarvoor worden gegeven, zijn dat de tolken het erg vervelend vinden om de tolkopdracht te moeten afwijzen, de tolken vaak overvraagd worden (zowel in de hoeveelheid berichten die zij ontvangen als de hoeveelheid werk die zij verrichten), als de druk die zij voelen om meer te werken omdat de vraag zo hoog is. Als positieve reden wordt benoemd dat de werkgelegenheid groot is. De tolken hoeven zich niet druk te maken of zij voldoende aan het werk kunnen komen.

Verder geven 7 tolkgebruikers aan dat zij geen tolkentekort ervaren. Van deze 7 tolkgebruikers melden 3 tolkgebruikers geen problemen te ervaren, terwijl de andere 4 tolkgebruikers aangeven dat veel tolken vaste opdrachten in het onderwijs hebben (2), dat veel tolk parttime werken (1) en dat tolken alleen opdrachten aannemen die een hele dag duren (1). Deze respondenten wonen in de regio's Gelderland (Midden), Het Gooi en Zuid-Holland Zuid. Ook slechts 2 procent van de tolken geven aan geen tolkentekort te ervaren. Deze 6 tolken Nederlandse Gebarentaal wonen in de regio's Friensland, Noord-Holland, Groningen, Kennemerland, Midden-Brabant en Haaglanden. Als redenen benoemen zij dat de klanten niet klagen over een tekort en dat zij zelf het tekort niet merken. Anderen benoemen dat er wel een tekort is, maar dat deze beperkt zou kunnen worden. De meest benoemde redenen zijn dat:

- gezocht moet worden naar een betere verdeling en coördinatie van opdrachten (9),
- de tolkgebruikers niet altijd bereid zijn om te overleggen over de afspraken (2),
- de afspraken die niet gevuld worden te kort zijn (2) en

- passend onderwijs ervoor zorgt dat minder tolken beschikbaar zijn voor andere opdrachten (2).

Uit Tabel 8 volgt een overzicht van het percentage tolken en tolkgebruikers dat een tolkentakort ervaart (voor de absolute aantallen zie de Figuren 1 en 2). In elke regio van Nederland ervaart het overgrootste deel van zowel de tolken als tolkgebruikers een tolkentakort.

Tabel 8. Percentages van tolkentakort in Nederland per regio

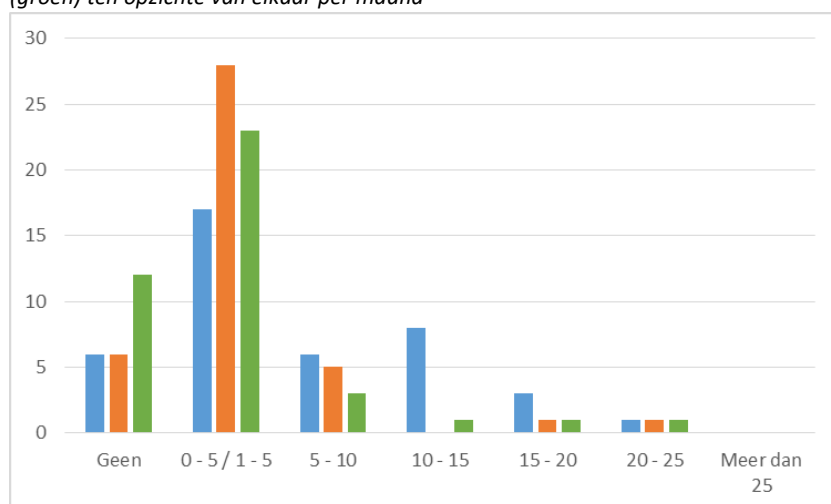
Regio's in Nederland	Percentage tolkgebruikers dat een tolkentakort ervaart	Percentage tolken Nederlandse Gebarentaal dat een tolkentakort ervaart
Amsterdam	100	100
Brabant (West)	-	100
Drenthe	-	100
Flevoland	-	100
Friesland	100	75
Gelderland (Midden)	75	100
Groningen	100	100
Haaglanden	100	88
Het Gooi	50	100
IJsselland	100	100
Kennemerland	100	75
Limburg (Zuid)	-	-
Midden Brabant	100	91
Noord en Oost Gelderland	100	100
Noord Limburg	-	100
Noord-Holland	100	80
Oost en Zuid Brabant	100	100
Rotterdam	100	100
Twente	100	100
Utrecht	100	100
Waddeneilanden	-	-
Zaanstreek	-	100
Zeeland	100	-
Zuid Gelderland	100	100
Zuid-Holland Noord	100	100
Zuid-Holland Zuid	0	100

4.2 Tolkgebruik

Een kwart van de tolkgebruikers, namelijk 26 procent, maakt wekelijks gebruik van een tolk Nederlandse Gebarentaal. 24 procent van de respondenten maakt meer dan één keer per week gebruik van de dienst van een tolk. In de afgelopen maand hebben de tolkgebruikers (17 van de 41)

tussen de 1 en de 5 tolkenopdrachten uitgezet (Zie Figuur 3, de blauwe kolommen). Het grootste deel van de respondenten (28 van de 41) geven aan dat zij gemiddeld tussen de 0 en de 5 tolken per maand inzetten (zie Figuur 3, de oranje kolommen). Het komt het meest voor (23 van de 41) dat respondenten tussen de 0 en 5 keer per maand geen tolk kunnen vinden (zie Figuur 3, de groene kolommen). In de regio Twente komt het meeste voor dat er geen tolk wordt gevonden, namelijk 20 tot 25 keer. Uit de resultaten komt naar voren dat het aantal uitgezette tolkopdrachten rond hetzelfde aantal liggen als de hoeveelheid ingezette tolken en het aantal niet gevonden tolken.

Figuur 3. Het aantal uitgezette tolkopdrachten (blauw), ingezette tolken (oranje) en keren dat er geen tolk gevonden is (groen) ten opzichte van elkaar per maand

In de maand november hebben de meeste tolken Nederlandse Gebarentaal tussen de 0 en de 20 tolkopdrachten afgewezen, wat neerkomt op 67 procent. Van die respondenten heeft iets meer dan de helft (51 procent) tussen de 0 en de 10 opdrachten afgewezen. De regio's waarin de meeste opdrachten werden afwezen, waren Gelderland (Midden) en Midden Brabant. In beide regio's geven 3 tolken aan dat zij meer dan 50 tolkopdrachten hebben afgewezen in de maand november 2023. Van deze tolken geeft 73 procent aan meer dan 50 kilometer af te leggen als maximale afstand van een enkele reis. In Rotterdam (4 van de 119 tolken) en Midden-Brabant (5 van de 119 tolken) werden het minste aantal tolkopdrachten afgewezen, namelijk tussen de 0 en de 10. Daarvan geeft 89 procent van deze tolken aan meer dan 50 kilometer af te leggen als maximale afstand van een enkele reis.

61 procent, de meerderheid van de tolkgebruikers, geeft aan een vaste tolk in te zetten bij opdrachten. Meer dan de helft van de respondenten (52 procent) zegt tussen de 0 tot 3 vaste tolken te gebruiken. De voornaamste reden daarvoor is het feit dat vaste tolken bekend zijn met de specifieke situatie tijdens de opdracht (9 van de 25). De voornaamste reden om geen gebruik te maken van een vaste tolk is de beperkte beschikbaarheid (13 van 29).

Van de 119 tolken Nederlandse Gebarentaal geven 118 tolken aan vaste klanten te hebben. De hoeveelheid aan vaste klanten verschilt van 1 tot meer dan 15 vaste klanten. De reden, die door de meesten wordt gegeven voor het aanhouden van vaste klanten, is de fijne samenwerking (34 procent) en het feit dat de klant de tolk opnieuw aanvraagt (26 procent). Het is daarom ook niet opmerkelijk dat een groot deel van de tolkgebruikers kiezen om de tolk rechtstreeks te benaderen, namelijk 67 procent.

Een kwart van de tolkgebruikers begint twee tot drie weken voor de opdracht met het zoeken naar een tolk. De duur van de zoektocht naar een tolk wisselt, zoals te zien is in Figuur 4.

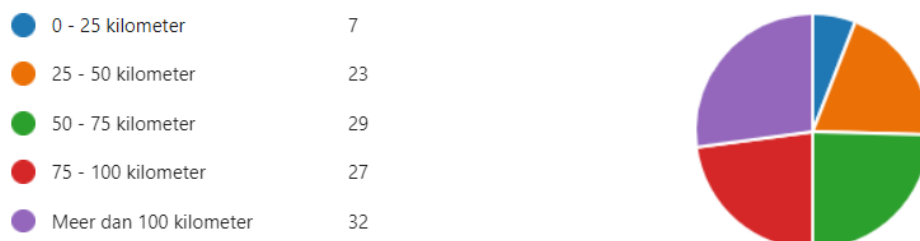
Figuur 4. Gemiddelde starttijd van tolkgebruikers voor het zoeken naar een tolk Nederlandse Gebarentaal

Op de vraag of tolkgebruikers een verschil ervaren in het vinden van een tolk in specifieke plaatsen in Nederland, geeft 56 procent van de tolkgebruikers aan dat zij een verschil merken. Het verschil in beschikbare tolken in bepaalde regio's wordt daarbij het meest genoemd.

75 procent van de tolken Nederlandse Gebarentaal legt meer dan 50 kilometer af als enkele reis naar een tolkopdracht. Daarnaast legt het grootste deel, namelijk 32 van de 118 tolken, meer dan 100 kilometer af van een enkele reis naar een tolkopdracht (zie Figuur 5). Het gaat hier om maximale afstanden. Vervolgens geeft 66 procent van de tolkgebruikers aan wel eens gebruik te maken van een online tolk, waarvan 67 procent benoemt dat het makkelijker is om een online tolk te vinden dan een fysieke tolk.

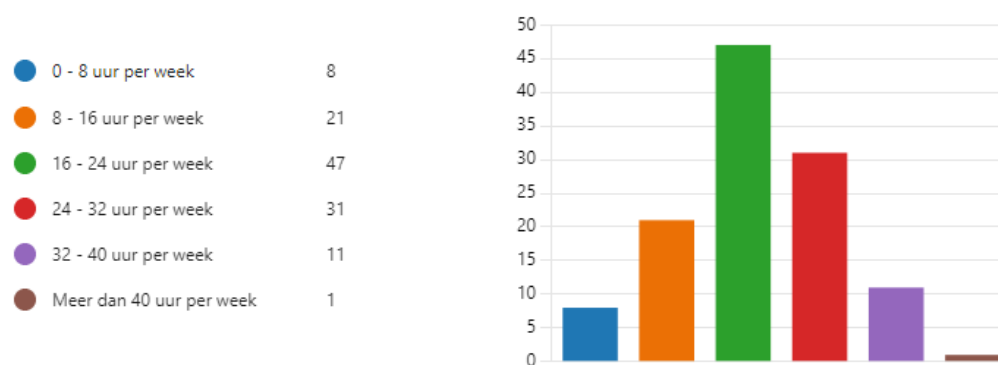
Figuur 5. Maximale afstand van enkele reis naar tolkopdracht

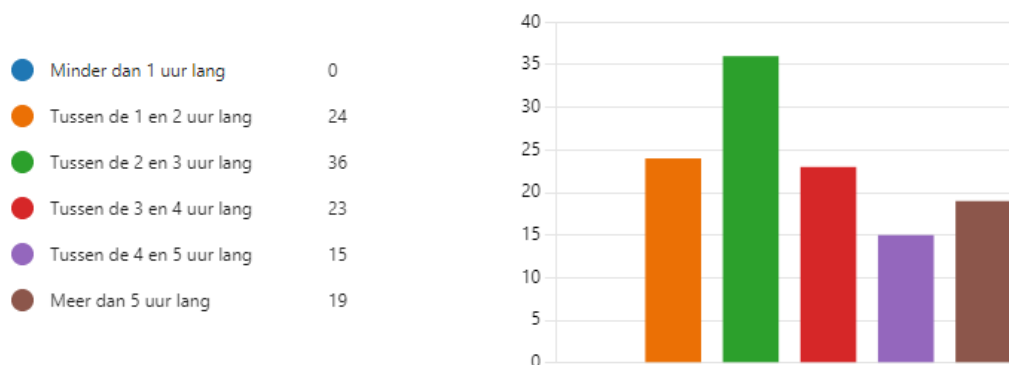
4.3 Werktijden en tolkopdrachten

Het grootste deel van de tolken Nederlandse Gebarentaal, namelijk 39 procent, werkt tussen de 16 en 24 uur (zie Figuur 6). 90 procent van de tolken werkt deeltijd. Hierbij wordt 32 uur als een voltijd week aangenomen, aangezien het tolken een intensief beroep is waarbij voldoende pauze belangrijk is om kwaliteit te behouden van de vertaling. Meer dan de helft van de tolken Nederlandse gebarentaal (52 procent) tolken tussen de 5 tot 10 opdrachten per week, waarbij de gemiddelde lengte van de opdrachten tussen de 2 en 3 uur het meest voorkomt. De gemiddelde lengte van de opdrachten van tolken Nederlandse Gebarentaal is bij niemand minder dan 1 uur (zie Figuur 7).

Figuur 6. Gemiddeld aantal werkuren per week

Figuur 7. Gemiddelde lengte van de tolkopdrachten in uren per tolk

Hoofdstuk 5 Discussie

In dit evaluerend hoofdstuk worden verbanden gelegd tussen de datasets onderling en de data in verhouding met de literatuur uit het theoretisch kader. Allereerst worden de controle vragen van de vragenlijst en respons op de vragenlijst besproken. Daarna worden het tolkentekort en de belemmeringen bij het vinden van een tolk besproken. Vervolgens is gekeken naar vaste klanten, reisafstand en lengte van de tolkopdrachten. Verder wordt het deeltijd werken, de coördinatie van opdrachten en de kernwaarden besproken. Ten slotte worden de beperkingen en implicaties van de resultaten besproken.

5.1 De resultaten

Voor dit onderzoek zijn twee vragenlijsten uitgezet onder tolkgebruikers en tolken Nederlandse Gebarentaal om in kaart te brengen in welke regio's van Nederland een tolkentekort wordt ervaren. De vragenlijsten zijn online verspreid en in totaal 172 maal ingevuld. Ten behoeve van de validiteit en de betrouwbaarheid van het onderzoek zijn controlevragen aan de vragenlijsten toegevoegd. Op deze manier wordt geverifieerd dat alleen de respondenten, voor welke de enquête bestemd is, de vragenlijst hebben ingevuld (zie Hoofdstuk Methode).

Uit de statistiek volgt dat uit bijna alle regio's van Nederland respons is ontvangen. Slechts uit twee van de 26 regio's, namelijk de Waddeneilanden en Limburg (Zuid), is geen respons ontvangen. Daarmee kan over deze twee regio's geen uitspraak kan worden gedaan met betrekking tot het tolkentekort. Het aantal reacties uit Twente is opmerkelijk hoog gezien deze respondenten vermoedelijk uit mijn eigen netwerk komen. Verder is het aantal reacties per regio relatief laag waardoor behoedzaamheid nodig is bij het interpreteren van de resultaten.

Uit de antwoorden van de vragenlijst blijkt dat 93 procent van de tolkgebruikers en 96 procent van de tolken Nederlandse Gebarentaal een tolkentekort ervaren. Dit resultaat is in overeenstemming met de verwachting dat een tolkentekort in Nederland aanwezig is. In het onderzoek van De Wit (2020) komt dit resultaat ook naar voren. Zij benoemt in haar onderzoek dat er in Nederland een tolkentekort aan tolken Nederlandse Gebarentaal is.

Uit de resultaten komt naar voren dat de grootste belemmering in het vinden van een tolk Nederlandse gebarentaal voortkomt uit het gebrek aan tolken in bepaalde regio's in Nederland. 63 procent van de tolkgebruikers en 68 procent van de tolken Nederlandse Gebarentaal geeft aan dit als grootste belemmering te ervaren (zie Tabel 7). Deze belemmering wordt mogelijk deels gecompenseerd door de lange reisafstand die tolken Nederlandse Gebarentaal afleggen (zie Figuur 5). Verder wordt aangegeven dat een gebrek aan gespecialiseerde tolken een belemmering vormt. Het

valt op dat het percentage tolken dat deze mening heeft hoger is dan het percentage tolkgebruikers. Dit suggereert mogelijk dat tolken meer zelf bewust of strenger over zichzelf zijn dan tolken met betrekking tot hun deskundigheid. In tegenstelling tot de belemmering die wordt ervaren met betrekking tot het tolken tijdens vakanties, weekenden en avonden. Hierbij ervaart een hoger percentage tolkgebruikers een belemmering. Dit suggereert dat tolkgebruiker hier mogelijk meer last van hebben dan tolken en de verwachtingen van tolkgebruikers niet gelijk zijn aan de beschikbaarheid van tolken. Ter vergelijking van de resultaten, uit het onderzoek van De Wit (2020) worden enkele belemmeringen, zoals beschreven in Tabel 7, ook benoemd maar wordt niet verder ingegaan op de belemmeringen in Nederland.

Bij tolkgebruikers zijn de meest voorkomende belemmeringen gerelateerd aan de (culturele) diversiteit van tolken, het gebrek aan gestructureerde opdrachttoewijzing en de korte termijn van aanvragen. Aan de andere kant noemen tolken, de tolkopdrachten in het onderwijs als de belangrijkste oorzaak van het tekort aan tolken. Daarnaast wijzen zij op het ontbreken van een overzicht van alle tolken en hun standplaatsen, problemen met de coördinatie van opdrachten en ongunstige opdrachten van tolkgebruikers als vaak genoemde redenen. In de literatuur is geen recent onderzoek beschikbaar over de woonplaatsen van dove tolkgebruikers en standplaatsen van tolken, wat de vergelijking met informatie uit de literatuur niet mogelijk maakt.

Uit de resultaten valt op dat tolken Nederlandse Gebarentaal vaak vaste klanten hebben en dat tolkgebruikers vaste tolken ook prettig vinden (zie paragraaf 4.2 Tolkgebruik). Als tolken regelmatig bezet zijn, bijvoorbeeld door het hebben van veel vaste klanten en het niet kunnen oppakken van nieuwe/losse opdrachten, kan dit bijdragen aan het gevoel van schaarste in tolken. Dit gevoel van schaarste kan worden geassocieerd met een tekort. Daarnaast komt naar voren dat de reisafstand voor tolken Nederlandse Gebarentaal lang is. Driekwart van de tolken reist voor een enkele reis meer dan 50 kilometer naar een klant. Ook is de gemiddelde lengte van tolkopdrachten bij niemand minder dan 1 uur (zie Figuur 7). Dat betekent dat tolken vaak opdrachten aannemen van langere duur en daarmee minder korte afspraken hebben. Tolken die lange reisafstanden afleggen en langer durende opdrachten aannemen, kunnen indicatoren zijn van een beperkt aantal beschikbare tolken in bepaalde regio's. De tolken kunnen minder opdrachten aannemen als de reistijden langer worden of moeten dan langere dagen maken. Daarmee blijft de kans aanwezig dat sommige regio's een tekort aan tolken houden. Gezien het in meerdere regio's lastig is om een tolk te vinden, is het gebruik maken van een onlinedienst een uitkomst.

Verder valt op dat meer dan 90 procent van de tolken Nederlandse Gebarentaal deeltijd werkt. Hierbij wordt 32 uur als een voltijd week aangenomen, aangezien het beroep tolken een intensief

beroep is waarbij voldoende pauze belangrijk is om kwaliteit van de vertaling te behouden. Uit het onderzoek van YouChooz (2024) volgt dat tolken bij een fulltimebaan zo'n 20 uur per week tolken gezien de zware fysieke belasting van het lijf en lange reistijden van tolken. In het onderzoek is bij het aantal werkuren per week een stapgrootte aangehouden van 8 uur (zie Figuur 6). Uit de resultaten blijkt dat 36 uur van de tolken 24 uur of meer werkt. Dit betekent dat deze groep tolken wordt overvraagd.

Figuur 6 toont een hoog percentage aan tolken welke deeltijds werkzaam zijn. Een hoog percentage aan deeltijd werkende tolken Nederlandse Gebarentaal kan wijzen op een beperkt aanbod aan tolken. Om aan de vraag te voldoen, moet het aantal tolken daarmee stijgen. Verder komt naar voren dat zowel de tolken als de tolkgebruikers vinden dat winst te behalen valt in de coördinatie van de tolkopdrachten, wat ook te zien is in de trend van Figuur 3, namelijk dat het aantal uitgezette tolkopdrachten rond hetzelfde aantal liggen als de hoeveelheid ingezette tolken en het aantal niet gevonden tolken. De gegevens suggereren dat er ruimte is voor verbeteringen in het beheer van tolkdiensten. Dit houdt verband met de resultaten uit Tabel 7 dat zowel tolkgebruikers als tolken aangeven dat de coördinatie van opdrachten niet goed verloopt en dat er ruimte is voor verbetering op dit gebied. Dit suggereert dat er noodzaak is aan meer efficiënte en effectieve systemen voor de toewijzing en coördinatie van tolkopdrachten om de tekortkomingen in het huidige systeem aan te pakken. Het kan ook aanduiden dat een betere afstemming van vraag en aanbod in de tolkensector noodzakelijk is om tekorten aan te pakken en de dienstverlening te optimaliseren. Tot slot komt naar voren dat de verhouding tolken tot tolkgebruikers niet in balans is. Dit verhoudingsverschil kan aangeven dat het nodig is om het aantal tolken uit te breiden. Het streven naar een betere balans in deze verhouding is essentieel om een effectieve en toegankelijke tolkdienstverlening te waarborgen.

Daarnaast wordt het belang van de kernwaarden van een tolk Nederlandse Gebarentaal duidelijk, zoals beschreven door de Nederlandse Beroepsvereniging Tolken Gebarentaal (2022). Uit dit onderzoek komt als voorbeeld naar voren dat de tolkgebruiker de dupe is van de kwaliteit van een vertaling of dat de tolk zijn of haar persoonlijke grenzen overschrijdt.

5.2 Validiteit en betrouwbaarheid

Uit de antwoorden op de vragenlijst blijkt dat op de vraag: "Heeft het tolkentekort invloed op u als tolkgebruiker?" geen antwoorden zijn gegeven door de tolkgebruikers. Ook op vraag 22, de aansluitende open vraag waarmee naar toelichting wordt gevraagd, heeft geen antwoorden opgeleverd. Achteraf bleek dat in de Microsoft Forms omgeving de vertakkingen van deze vragen niet goed werden weergegeven, waardoor de tolkgebruikers niet de mogelijkheid hebben gehad om deze

vraag te kunnen beantwoorden. Hierdoor ontbreekt waardevolle informatie waar nieuwe inzichten uit hadden kunnen komen.

De volgende vraag stond in zowel de vragenlijst van de tolkgebruikers als de tolken: “Wat zijn volgens u de belangrijkste reden(en) bij het vinden van een tolk Nederlandse Gebarentaal? Meerdere antwoorden mogelijk.” Deze vraag is onduidelijk geformuleerd, gezien de vraag tot verschillende interpretaties bij respondenten heeft geleid. Daarmee volgt dat respondenten moeite hebben met het begrijpen van een verwarrende of dubbelzinnige vraag, wat kan leiden tot onnauwkeurige of inconsistente antwoorden. Hierdoor kunnen de resultaten van deze vraag misleidend zijn en mogelijk niet de werkelijke opvattingen of ervaringen van de respondenten weerspiegelen. Onjuist geformuleerde vragen kunnen de betrouwbaarheid en validiteit van de enquête verkleinen.

Verder komt uit de resultaten naar voren dat een aantal vragen dubbele cijfers bevatten. Een voorbeeld hiervan zijn de Figuren 2, 3 en 4. De antwoord opties voor de gestelde vraag bestonden uit bijvoorbeeld: 0-5, 5-10, 10-15, 15-20 en meer dan 20. In deze intervalbenadering overlapt elk interval het volgende interval. De getallen 5, 10 en 15 kunnen zowel in de eerste als de tweede interval vallen. Dit kan verwarring opleveren voor de respondenten bij het kiezen van het meest geschikte interval. Daarmee kunnen verzamelde gegevens minder betrouwbaar zijn doordat de precisie van de meting verminderd.

Tot slot ontbreken bij sommige vragen de antwoordoptie ‘geen’ of ‘nul’. Het weglaten van deze opties kan leiden tot het missen van waardevolle inzichten. Als voorbeeld volgt uit de resultaten dat tolkgebruikers 0 tot 3 vaste tolken hebben. Daarmee is nu niet bekend hoeveel van de tolkgebruikers helemaal geen vaste tolk(en) hebben.

Hoofdstuk 6 Conclusie en aanbevelingen

In dit hoofdstuk worden de hoofd- en deelvragen beantwoord. Vervolgens worden aanbevelingen gedaan voor het werkveld en vervolgonderzoek.

6.1 Conclusie

De aanleiding van dit onderzoek is het fenomeen ‘tolkentekort’ in Nederland, waar een beperkte hoeveelheid aan literatuur over te vinden is. Om het tolkentekort te onderzoeken, zijn online vragenlijsten uitgezet naar dove tolkgebruikers en tolken Nederlandse Gebarentaal om de volgende hoofdvraag te beantwoorden:

Waar in Nederland wordt een tekort aan tolken Nederlandse Gebarentaal ervaren door tolken Nederlandse Gebarentaal en dove tolkgebruikers?

Uit het theoretisch kader komt naar voren dat een duidelijk verschil zichtbaar is tussen de geografische spreiding van doven ten opzichte van het aantal tolken Nederlandse Gebarentaal. Een groot aantal doven zijn woonachtig in Noord- en Zuid-Holland en Noord-Brabant terwijl de meeste tolken gevestigd zijn in Zuid-Holland, Utrecht en Gelderland. Dit wordt ondersteund door het feit dat veel doven in de buurt van hun voormalige school blijven wonen, wat leidt tot een concentratie van doven in specifieke regio's. Hierbij is het belangrijk te benoemen dat de gegevens over de verdeling van de doven in Nederland verouderd zijn. Het actualiseren van deze data is van cruciaal belang om het tolkentekort in Nederland in kaart te brengen en vervolgens aan te pakken. Bovendien blijft, met de huidige mogelijkheden van inclusief onderwijs en de aanwezigheid van cluster 2-scholen in verschillende regio's, de vraag naar tolken Nederlandse Gebarentaal hoog. Dit onderstreept de noodzaak voor een betere afstemming tussen de woonplekken van doven en werkgebieden van tolken Nederlandse Gebarentaal om te kunnen voldoen aan de vraag naar tolken.

De resultaten van dit onderzoek bieden inzicht in de spreiding van dove tolkgebruikers en tolken Nederlandse Gebarentaal en hun ervaringen met het tolkentekort. Ondanks de relatief goede spreiding van respondenten ervaren een aanzienlijk aantal respondenten een tekort aan tolken. In Twente en Midden-Brabant komt het grootste tolkentekort naar voren. Daarbij moet rekening worden gehouden met de feiten dat mensen die geen tolkentekort ervaren mogelijk niet hebben gereageerd op de vragenlijsten, de tekorten groter kunnen lijken in regio's waar veel respons is ontvangen, de hoge percentages van respondenten die een tekort ervaren kan worden toegeschreven aan de beperkte respons van doven op de vragenlijsten en in twee regio's niet door respondenten op de vragenlijst hebben gereageerd.

Het onderzoek wijst uit dat zowel tolkgebruikers als tolken Nederlandse Gebarentaal het gebrek aan tolken in bepaalde regio's als een significante belemmering beschouwen. Deze conclusie wordt ondersteund door de bevindingen in Tabel 7, waaruit blijkt dat een groot percentage van zowel tolkgebruikers als tolken het gebrek aan beschikbare tolken in sommige regio's als een van de grootste obstakels ervaart. Daarnaast tonen de antwoorden op de vragenlijsten van zowel de dove tolkgebruikers als de tolken Nederlandse Gebarentaal aan dat verschillende uitdagingen bijdragen aan het tekort aan tolken Nederlandse Gebarentaal, zoals problemen met de coördinatie van opdrachten, ongunstige afspraken en het gebrek aan gespecialiseerde tolken.

Verder blijkt uit de resultaten dat het tolkentekort een aanzienlijke impact heeft op tolken Nederlandse Gebarentaal. De tolken hebben moeite met het weigeren opdrachten, ze worden overvraagd in de hoeveelheid opdrachten en ervaren het gevoel van de druk om meer te werken. Desondanks wordt ook opgemerkt dat de werkgelegenheid voor tolken groot is, wat een positieve factor is.

Ook zijn enkele verschillen zichtbaar in de ervaring van het tolkentekort tussen dove tolkgebruikers en tolken Nederlandse Gebarentaal. De dove tolkgebruikers ervaren het tekort vanuit de behoefte aan toegang tot tolkdiensten om effectief te kunnen communiceren terwijl de tolken het tekort ervaren vanuit de beschikbaarheid van tolk opdrachten en de uitdaging om aan de vraag te voldoen. De dove tolkgebruikers hebben last van het tekort door het moeilijk vinden van beschikbare, passende tolken waardoor zij mogelijk geen tolk in kunnen zetten in situatie waar ze dat graag zouden willen. Daarentegen wordt de tolk mogelijk overweldigd door de vraag en voelen zich gedwongen meer te werken, wat kan leiden tot overbelasting van de tolken.

Hoewel enkele respondenten aangeven aan dat zij geen tolkentekort ervaren, geeft de grote meerderheid van 93 procent van de tolkgebruikers en 96 procent van de tolken Nederlandse Gebarentaal, aan dat het tolkentekort in meerdere regio's van Nederland een rol speelt. Zowel tolken als tolkgebruikers geven aan dat het tolkentekort een bestaand probleem is. Deze bevindingen benadrukken de noodzaak van gerichte maatregelen om het tolkentekort in Nederland aan te pakken en te zorgen voor een goede toegang tot tolkdiensten voor doven.

6.2 Aanbevelingen

Uit het onderzoek is gebleken dat de coördinatie van tolkopdrachten verbeterd kan worden zodat tolken efficiënter ingezet kunnen worden. Daarnaast is het voor tolken van belang om globaal te weten waar doven wonen zodat zij hierop kunnen inspelen. Daarom wordt aanbevolen dat Tolkcontact inzichtelijker maakt waar tolken en tolkgebruikers wonen, zodat zij daarmee een betere coördinatie kunnen bieden tussen beide partijen en meer inzicht creëren in de globale locaties van

tolken en tolkgebruikers. Dit leidt ertoe dat vraag en aanbod beter op elkaar wordt afgestemd, zodat het tolkentakort in de benoemde regio's kan worden gereduceerd.

Als vervolgonderzoek wordt geadviseerd om demografisch onderzoek te verrichten om een beter beeld te krijgen van de verdeling van dove tolkgebruikers en tolken Nederlandse Gebarentaal. Daarnaast wordt geadviseerd de oorzaken en gevolgen, welke ten grondslag liggen aan het tolkentakort in Nederland, in kaart te brengen. Daarmee kunnen de benoemde oplossingen voor het tolkentakort in Nederland verder worden onderzocht. Dit is een belangrijk onderwerp voor vervolgonderzoek gezien de beperkte hoeveelheid aan literatuur en onderzoeken die op dit moment beschikbaar zijn over het tolkentakort in Nederland.

Literatuurlijst

Breed, P. C. M. & Swaans-Joha, B. C. (1986). Doven in Nederland. Een exploratief onderzoek naar de leefsituatie van volwassenen dovenmensen in relatie tot opvoeding en onderwijs. Universiteit van Amsterdam.

De Volkskrant. (2020, 26 oktober). 'Irma-effect' zorgt voor flinke toename studenten opleiding gebarentolk. De Volkskrant. Geraadpleegd op 4 oktober 2023, van <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/irma-effect-zorgt-voor-flinke-toename-studenten-opleiding-gebarentolk~be7d554e/>

Doof.nl. (2020). *Veel meer aanmeldingen voor opleiding Tolk Gebarentaal*. Doof. Geraadpleegd op 30 september 2023, van <https://www.doof.nl/algemeen/veel-meer-aanmeldingen-voor-opleiding-tolk-gebarentaal/>

European Union of the Deaf. (2021). *UNCRPD Implementation in Europe – A deaf perspective*. V. European Union of the Deaf. https://www.eud.eu/wp-content/uploads/2022/02/UNCRPD_Book_V3.pdf

Meulder, M. de, & Haualand, H. (2021). Sign language interpreting services: A quick fix for inclusion? *Translation and Interpreting Studies*, 16(1), 19-40. <https://doi.org/10.1075/tis.18008.dem>

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. (z.d.). *Regio-indelingen*. GGD'en. Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Geraadpleegd op 29 september 2023, van https://www.regioatlas.nl/kaarten#_ggden

Nederlandse Beroepsvereniging Tolken Gebarentaal. (2022). *Beroepscode Tolken Nederlandse Gebarentaal*. Nederlandse Beroepsvereniging Tolken Gebarentaal. Geraadpleegd op 8 december 2023, van https://www.nbtg.nl/_files/ugd/00a2f0_20a636ea3e83424cbb52f817b5db385b.pdf

Reactie op adviezen Adviescollege Nederlandse Gebarentaal, 36200-VII-172, (2023, 27 juni). Tweedekamer.nl. Geraadpleegd op 4 oktober 2023, van https://www.eerstekamer.nl/bijlage/20230628/brief_van_de_minister_van_bzk_van/document3/f=/vm4bj7vt6mkr.pdf

RTL Nieuws. (2020). *Gebarentaal officieel erkend in wet: 'Eindelijk, onze taal is geen apetaal'*. RTL Nieuws. Geraadpleegd op 21 maart 2024, van <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/5180676/gebarentaal-officieel-erkend-mijn-taal-geen-apetaal>

Siméa. (2024). *Aanmelding en toelating*. Siméa. Geraadpleegd op 21 maart 2024, van <https://simea.nl/aanmelden>

Smit, W., Zinati, S., Hennen, M. & Butot, I. (2019). *Werkdruk onder de loep. Van algemene aanpak naar gerichte interventies*. TvOO. <https://www.hva.nl/binaries/content/assets/serviceplein-a-z/business-en-economie/afdelingsbranding-fbe/onderzoek-werkdruk-onder-de-loep-artikel-tvoo-mrt-2019.pdf>

Stichting RTGS. (2023). Jaarverslag 2022. Geraadpleegd op 29 december 2023, van https://www.stichtingrtgs.nl/Portals/0/adam/Inhoud/uM7vMiyKdka5__ZrrNeDfw/Tekst/Jaarverslag%202022%20-%20definitief-3.pdf

Stichting RTGS. (2024). Reglement van de Stichting Register Tolken Gebarentaal en Schrijftolken (Stichting RTGS). Stichting RTGS. Geraadpleegd op 7 april 2024, van <https://www.stichtingrtgs.nl/Portals/0/adam/Inhoud/94x2bL47vUCia3-oyJCmIA/Tekst/2022-02-24%20Reglement%20RTGS%20per%201%20maart%202022.pdf>

Tolkcontact. (2023a). *Tolkgebruikers. Vergoeding en tarieven*. Tolkcontact. Geraadpleegd op 1 oktober 2023, van <https://www.tolkcontact.nl/tolkgebruiker/vergoeding-en-tarieven/>

Tolkcontact. (2023b). *Veelgestelde vragen. Reisafstand en reiskosten*. Tolkcontact. Geraadpleegd op 8 december 2023, van <https://www.tolkcontact.nl/ik-ben-een-tolk/veelgestelde-vragen/>

Van den Broek, A., van Dam, A., Bongers, I., Stikkelbroek, Y., Bachrach, N. & de Vroege, L. (2022). *Alarmerend beeld onder personeel ggz; uitputting, angsten somberheidsklachten met mogelijk vertrek uit de ggz als gevolg. Wat kan de ggz doen?* <https://doi.org/10.1007/s12508-022-00353-y>

Verhoeven, N. (2011). *Wat is onderzoek? Praktijkboek methoden en technieken voor het hoger onderwijs*. Boom Lemma uitgevers.

Werkgroep Doveninclusie. (2021). Nieuwsflits. Inclusie voor doven en slechthorenden. Zorg Innovatie Forum. Geraadpleegd op 4 oktober 2023, van https://www.zorginnovatieforum.nl/images/publicatie/bijlage/Nieuwsflits%20Werkgroep%20Doveninclusie%20-%20september%202021_61431ab9242e2.pdf

Wit, M. de (2008). *Het beroep tolk gebarentaal*. Nederlandse Beroepsvereniging Tolken Gebarentaal. Geraadpleegd op 12 oktober 2023, van https://www.nbtg.nl/_files/ugd/00a2f0_c0b9de10bcb54c329fed83be2183163d.pdf

Wit, M. de (2020). *A Comprehensive Guide to Sign Language Interpreting in Europe, 2020 edition*. M. de Wit.

YouChooz. (2024). *Beroep Tolk gebarentaal. Waar werk je?* YouChooz. Geraadpleegd op 22 maart 2024, van <https://youchooz.nl/nl/beroep/tolk-gebarentaal/carriere>

Bijlagen

Bijlage A: Overzicht werkzame tolken deelnemende Europese landen

Tabel 5. Overzicht aantal werkzame tolken van deelnemende Europese landen aan het onderzoek. Totaal aantal werkzame tolken: 6,703 (De Wit, 2020).

Land	Aantal tolken	Land	Aantal tolken
Luxemburg	3	Hongarije	135
Malta	7	Oostenrijk	150
Slowakije	20	Portugal	180
Estland	26	België - Vlaanderen	185
Cyprus	30	Polen	300
Letland	37	Denenmarken	400
Roemenië	50	Frankrijk	450
Slovenië	57	Nederland	537
Griekenland	60	Zweden	600
Bulgarije	60	Italië	600
Ierland	67	Spanje	667
Kroatië	100	Finland	850
Litouwen	110	Duitsland	900
Tsjechië	120	Totaal:	6.703

Tolkentekort van tolken Nederlandse Gebarentaal in regio's in Nederland (tolkgebruikers)

Fijn dat je wilt meewerken aan deze vragenlijst!

Mijn naam is Laura Temmink, tolkstudent Nederlandse Gebarentaal aan de Hogeschool Utrecht, Instituut voor Gebaren, Taal & Dovenstudies. Voor mijn scriptie onderzoek ik het tolkentekort in de verschillende regio's van Nederland om een beter beeld te krijgen van het tekort.

De vragenlijst bestaat uit ongeveer 20 vragen en zal ongeveer 5 minuten duren om in te vullen. Door het invullen van deze vragenlijst gaat u akkoord met het meedoen aan de vragenlijst. U mag op elk moment stoppen met het invullen van deze vragenlijst zonder dat u daarvoor een reden hoeft te geven. De gegevens worden anoniem verwerkt en blijven tien jaar in eigendom van de hogeschool, waarna de data zal worden verwijderd.

Vul deze vragenlijst alleen in als u 18 jaar of ouder en doof bent en weleens gebruik maakt van een tolk Nederlandse Gebarentaal.

Om een goed beeld te kunnen vormen, is het van belang dat u de vragen zo eerlijk en realistisch mogelijk invult.

Alvast bedankt voor uw deelname!

1. Ben je doof en zet je tolken NGT/NL in?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

2. Mijn woonplaats is:

Voer uw antwoord in

3. Mijn woonplaats ligt in gemeente: *

Selecteer uw antwoord

4. Hoe vaak zet u gemiddeld een tolk in?

- ☐ Meer dan 1 keer per week
- ☐ Elke week
- ☐ Eén keer per twee weken
- ☐ Elke maand
- ☐ Minder dan één keer per maand

5. Heeft u een vaste tolk die u inzet?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

6. Wat is de reden dat u een gebruik maakt van een vaste tolk?

Voer uw antwoord in

7. Hoeveel vaste tolken heeft u?

- ☐ 0 - 3 vaste tolken
- ☐ 3 - 6 vaste tolken
- ☐ 6 - 9 vaste tolken
- ☐ 9 - 12 vaste tolken
- ☐ Meer dan 12 vaste tolken

8. Wat is de reden dat u geen gebruik maakt van een vaste tolk?

Voer uw antwoord in

9. Hoeveel tolkopdrachten heeft u afgelopen maand uitgezet?

- ☐ Geen
- ☐ 1 - 5 tolkopdrachten
- ☐ 5 - 10 tolkopdrachten
- ☐ 10 - 15 tolkopdrachten
- ☐ 15 - 20 tolkopdrachten
- ☐ 20 - 25 tolkopdrachten
- ☐ Meer dan 25 tolkopdrachten

10. Hoeveel tolken heeft u afgelopen maand ingezet?

- ☐ Geen
- ☐ 0 - 5 tolken
- ☐ 5 - 10 tolken
- ☐ 10 - 15 tolken
- ☐ 15 - 20 tolken
- ☐ 20 - 25 tolken
- ☐ Meer dan 25 tolken

11. Hoe vaak kwam het afgelopen maand voor dat u geen tolk hebt kunnen vinden?

- ☐ Nooit
- ☐ 0 - 5 keer
- ☐ 5 - 10 keer
- ☐ 10 - 15 keer
- ☐ 15 - 20 keer
- ☐ 20 - 25 keer
- ☐ Meer dan 25 keer

12. Op welke manier(en) zoekt u naar een tolk? Meerdere antwoorden mogelijk.

- ☐ Via Tolkcontact doormiddel van het prikbord
- ☐ Via Tolkcontact door Tolkcontact te laten zoeken naar een tolk
- ☐ Via Tolkcontact door zelf te zoeken
- ☐ Via het Register Tolken Gebarentaal en Schrijftolken (RTGS)
- ☐ Ik benader de tolken die ik ken
- ☐ Ik benader de tolken die ik prettig vind
- ☐ Andere

13. Hoe lang voor de opdracht start u gemiddeld met het zoeken naar een tolk?

- ☐ Minder dan 1 week van te voren
- ☐ Tussen de 1 en 2 weken van te voren
- ☐ Tussen de 2 en 3 weken van te voren
- ☐ Tussen de 3 en 4 weken van te voren
- ☐ Meer dan 4 weken van te voren

14. Merkt u verschil in het vinden van tolken in specifieke plaatsen in Nederland?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

15. Welk(e) verschil(len) heeft u ervaren?

Voer uw antwoord in

16. Maakt u wel eens gebruik van een online tolk?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

17. Is het zoeken naar een tolk voor een online opdracht makkelijker dan een fysieke opdracht?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

18. Bent u van mening dat er momenteel een tekort is aan tolken Nederlandse Gebarentaal in Nederland?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

19. Wat zijn volgens u de belangrijkste reden(en) bij het vinden van een tolk Nederlandse Gebarentaal? Meerdere antwoorden mogelijk.

- ☐ Verhouding: te veel dove gebarentaalgebruikers per tolk
- ☐ Gebrek aan opleiding: onvoldoende (financiering voor) opleiding
- ☐ Gebrek aan opleiding: gebrek aan professioneel vertrouwen
- ☐ Opdrachten: gebrek aan gestructureerde opdrachttoewijzing
- ☐ Regio: sommige regio's hebben een gebrek aan tolken
- ☐ Onderwijs: geen formele opleiding

- ☐ Onderwijs: certificering beschikbaar
- ☐ Financieel: onvoldoende financiering door de overheid
- ☐ Arbeidsvoorwaarden: slechte arbeidsomstandigheden
- ☐ Arbeidsvoorwaarden: onvoldoende betaling voor tolken
- ☐ Beschikbaarheid: slechte beschikbaarheid van tolken tijdens vakanties/weekenden/avonden
- ☐ Gespecialiseerd werk: onvoldoende aantal gespecialiseerde tolken, bijvoorbeeld in juridische situaties of voor opdrachten in Internationale Gebarentaal
- ☐

Andere

20. Waarom is er volgens u geen tolkente kort in Nederland?

Voer uw antwoord in

21. Heeft het tolkente kort invloed op u als tolkgebruiker?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

22. Het tolkente kort heeft invloed op mij als tolkgebruiker omdat:

Voer uw antwoord in

23. Wilt u, na afronding van het onderzoek, de resultaten van het onderzoek ontvangen? Dan kunt u hier uw e-mail adres invullen:

Voer uw antwoord in

Tolkentekort van tolken Nederlandse Gebarentaal in regio's in Nederland (tolken)

Fijn dat je wilt meewerken aan deze vragenlijst!

Mijn naam is Laura Temmink, tolkstudent Nederlandse Gebarentaal aan de Hogeschool Utrecht, Instituut voor Gebaren, Taal & Dovenstudies. Voor mijn scriptie onderzoek ik het tolkentekort in de verschillende regio's van Nederland om een beter beeld te krijgen van het tekort.

De vragenlijst bestaat uit 25 vragen en zal 5 tot 10 minuten duren om in te vullen. Door het invullen van deze vragenlijst gaat u akkoord met het meedoen aan de vragenlijst. U mag op elk moment stoppen met het invullen van deze vragenlijst zonder dat u daarvoor een reden hoeft te geven. De gegevens worden anoniem verwerkt en blijven tien jaar in eigendom van de hogeschool, waarna de data zal worden verwijderd.

Om een goed beeld te kunnen vormen, is het van belang dat u de vragen zo eerlijk en realistisch mogelijk invult.

Alvast bedankt voor uw deelname!

1. Mijn woonplaats is:

Voer uw antwoord in

2. Mijn woonplaats ligt in gemeente:

Selecteer uw antwoord

3. Hoelang werkt u als tolk Nederlandse Gebarentaal?

- ☐ 0 – 5 jaar
- ☐ 5 – 10 jaar
- ☐ 10 – 15 jaar
- ☐ 15 – 20 jaar
- ☐ 20 – 25 jaar
- ☐ Meer dan 25 jaar

4. Woonde u tijdens de opleiding tolk Nederlandse Gebarentaal in Utrecht (stad)?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

5. Bent u na uw opleiding tot tolk Nederlandse Gebarentaal verhuisd voor tolk gerelateerde werkzaamheden?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

6. Wat was uw werk gerelateerde reden om te verhuizen?

Voer uw antwoord in

7. Hoeveel tolkopdrachten heeft u gemiddeld per week?

- ☐ 0 - 5 tolkopdrachten
- ☐ 5 - 10 tolkopdrachten
- ☐ 10 - 15 tolkopdrachten
- ☐ 15 - 20 tolkopdrachten
- ☐ 20 - 25 tolkopdrachten
- ☐ Meer dan 25 tolkopdrachten

8. Hoeveel uur werkt u gemiddeld per week?

- ☐ 0 - 8 uur per week
- ☐ 8 - 16 uur per week
- ☐ 16 - 24 uur per week
- ☐ 24 - 32 uur per week
- ☐ 32 - 40 uur per week
- ☐ Meer dan 40 uur per week

9. Hoelang duren uw tolkopdrachten gemiddeld?

- ☐ Minder dan 1 uur lang
- ☐ Tussen de 1 en 2 uur lang
- ☐ Tussen de 2 en 3 uur lang
- ☐ Tussen de 3 en 4 uur lang
- ☐ Tussen de 4 en 5 uur lang
- ☐ Meer dan 5 uur lang

10. Hoe vaak heeft u afgelopen maand een tolkopdracht afgewezen? Reken hierbij de opdrachten die worden afgewezen vanuit de automatische zoekfunctie van Tolkcontact niet mee.

- ☐ 0 - 10 tolkopdrachten
- ☐ 11 - 20 tolkopdrachten
- ☐ 21 - 30 tolkopdrachten
- ☐ 31 - 40 tolkopdrachten
- ☐ 41 - 50 tolkopdrachten
- ☐ Meer dan 50 tolkopdrachten

11. Heeft u het gevoel dat afgelopen maand representatief is voor het gemiddelde aantal afgewezen tolkopdrachten per maand?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

12. Wat is de reden dat het aantal niet representatief is voor het gemiddelde aantal afgewezen tolkopdrachten per maand?

Voer uw antwoord in

13. Heeft u vaste klanten?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

14. Wat is de reden dat u vaste klanten heeft?

Voer uw antwoord in

15. Wat is de reden dat u geen vaste klanten heeft?

Voer uw antwoord in

16. Hoeveel vaste klanten heeft u?

- ☐ 0 - 5 vaste klanten
- ☐ 5 - 10 vaste klanten
- ☐ 10 - 15 vaste klanten
- ☐ Meer dan 15 vaste klanten

17. Alle vaste klanten bij elkaar genomen, hoeveel **procent** van uw tolkopdrachten besteedt u ongeveer per maand aan vaste klanten? Schrijf hieronder het hoeveel procent. Hierbij géén procent teken noteren.

De waarde moet een getal zijn

18. Wat is de maximale afstand (enkele reis) die u aflegt voor het reizen naar een tolkopdracht?

- ☐ 0 - 25 kilometer
- ☐ 25 - 50 kilometer
- ☐ 50 - 75 kilometer
- ☐ 75 - 100 kilometer
- ☐ Meer dan 100 kilometer

19. Voor ongeveer hoeveel **procent** van uw tolkopdrachten per maand reist u 50 km of meer voor één opdracht? Schrijf hieronder het hoeveel procent. Hierbij géén procent teken noteren.

De waarde moet een getal zijn

20. Bent u van mening dat er momenteel een tekort is aan tolken Nederlandse Gebarentaal in Nederland?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

21. Wat zijn volgens u de belangrijkste redenen bij het vinden van een tolk Nederlandse Gebarentaal?

- ☐ Verhouding: te veel dove gebarentaalgebruikers per tolk
- ☐ Gebrek aan opleiding: onvoldoende (financiering voor) opleiding
- ☐ Gebrek aan opleiding: gebrek aan professioneel vertrouwen
- ☐ Opdrachten: gebrek aan gestructureerde opdrachttoewijzing
- ☐ Regio: sommige regio's hebben een gebrek aan tolken
- ☐ Onderwijs: geen formele opleiding
- ☐ Onderwijs: certificering beschikbaar
- ☐ Financieel: onvoldoende financiering door de overheid
- ☐ Arbeidsvoorwaarden: slechte arbeidsomstandigheden
- ☐ Arbeidsvoorwaarden: onvoldoende betaling voor tolken

- ☐ Beschikbaarheid: slechte beschikbaarheid van tolken tijdens vakanties/weekenden/avonden
- ☐ Gespecialiseerd werk: onvoldoende aantal gespecialiseerde tolken, bijvoorbeeld in juridische situaties of voor opdrachten in Internationale Gebarentaal
- ☐ Andere

22. Heeft het tolkentakort invloed op u?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

23. Het tolkentakort heeft invloed op mij als tolk omdat:

Voer uw antwoord in

24. Waarom is er volgens u geen tolkentakort in Nederland?

Voer uw antwoord in

25. Wilt u, na afronding van het onderzoek, de resultaten van het onderzoek ontvangen? Dan kunt u hier uw e-mailadres invullen:

Voer uw antwoord in

Bijlage D: Naamgeving regio's

Tabel 6. Overzicht naamgeving regio's

	Naamgeving GGD	Naamgeving in dit onderzoek	Gemeenten in de regio	
1.	Dienst Gezondheid & Jeugd Zuid-Holland Zuid	Zuid-Holland Zuid	Alblasserdam Dordrecht Gorinchem Hardinxveld-Giessendam Hendrik-Ido-Ambacht	Hoeksche Waard Molenlanden Papendrecht Sliedrecht Zwijndrecht
2.	GGD Amsterdam	Amsterdam	Aalsmeer Amstelveen Amsterdam	Diemen Ouder-Amstel Uithoorn
3.	GGD Brabant-Zuidoost	Oost en Zuid Brabant	Asten Bergeijk Best Bladel Cranendonck Deurne Eersel Eindhoven Geldrop-Mierlo Gemert-Bakel Heeze-Leende Helmond	Laarbeek Nuenen, Gerwen en Nederwetten Oirschot Reusel-De Mierden Somerens Son en Breugel Valkenswaard Veldhoven Waalre
4.	GGD Drenthe	Drenthe	Aa en Hunze Assen Borger-Odoorn Coevorden De Wolden Emmen	Hoogeveen Meppel Midden-Drenthe Noordenveld Tynaarlo Westerveld
5.	GGD Flevoland	Flevoland	Almere Dronten Lelystad	Noordoostpolder Urk Zeewolde
6.	GGD Fryslân	Friesland	Achtkarspelen Dantumadiel De Fryske Marren Harlingen Heerenveen Leeuwarden Noardeast-Fryslân	Ooststellingwerf Opsterland Smallingerland Súdwest-Fryslân Tytsjerksteradiel Waadhoeke Weststellingwerf
7.	GGD Gelderland-Zuid	Zuid Gelderland	Berg en Dal Beuningen Buren Culemborg Druten Heumen Maasdriel	Nijmegen Tiel West Betuwe West Maas en Waal Wijchen Zaltbommel

			Neder-Betuwe	
8.	GGD Gooi en Vechtstreek	Het Gooi	Blaricum Gooise Meren Hilversum	Huizen Laren Wijdmeren
9.	GGD Groningen	Groningen	Eemsdelta Groningen Het Hogeland Midden-Groningen Oldambt	Pekela Stadskanaal Veendam Westerkwartier Westerwolde
10.	GGD Haaglanden	Haaglanden	's-Gravenhage Delft Leidschendam-Voorburg Midden-Delfland Pijnacker-Nootdorp	Rijswijk Wassenaar Westland Zoetermeer
11.	GGD Hart voor Brabant	Midden Brabant	's-Hertogenbosch Bernheze Boekel Boxtel Dongen Gilze en Rijen Goirle Heusden Hilvarenbeek Land van Cuijk	Loon op Zand Maashorst Meierijstad Oisterwijk Oss Sint-Michielsgestel Tilburg Vught Waalwijk
12.	GGD Hollands-Midden	Zuid-Holland Noord	Alphen aan den Rijn Bodegraven-Reeuwijk Gouda Hillegom Kaag en Braassem Katwijk Krimpenerwaard Leiden	Leiderdorp Lisse Nieuwkoop Noordwijk Oegstgeest Teylingen Voorschoten Waddinxveen Zoeterwoude Zuidplas
13.	GGD Hollands-Noorden	Noord-Holland	Alkmaar Bergen (NH) Castricum Den Helder Dijk en Waard Drechterland Enkhuizen Heiloo	Hollands Kroon Hoorn Koggenland Medemblik Opmeer Schagen Stede Broec
14.	GGD IJsselland	IJsselland	Dalfsen Deventer Hardenberg Kampen Olst-Wijhe	Raalte Staphorst Steenwijkerland Zwartewaterland Zwolle

			Ommen	
15.	GGD Kennemerland	Kennemerland	Beverwijk Bloemendaal Haarlem Haarlemmermeer Heemskerk	Heemstede Uitgeest Velsen Zandvoort
16.	GGD Limburg-Noord	Noord Limburg	Beesel Bergen (L) Echt-Susteren Gennep Horst aan de Maas Leudal Maasgouw Mook en Middelaar	Nederweert Peel en Maas Roerdalen Roermond Venlo Venray Weert
17.	GGD Noord- en Oost- Gelderland	Noord en Oost Gelderland	Aalten Apeldoorn Berkelland Bronckhorst Brummen Doetinchem Elburg Epe Ermelo Harderwijk Hattem	Heerde Lochem Montferland Nunspeet Oldebroek Oost Gelre Oude IJsselstreek Putten Voorst Winterswijk Zutphen
18.	GGD regio Utrecht	Utrecht	Amersfoort Baarn Bunnik Bunschoten De Bilt De Ronde Venen Eemnes Houten IJsselstein Leusden Lopik Montfoort Nieuwegein Oudewater	Renswoude Rhenen Soest Stichtse Vecht Utrecht Utrechtse Heuvelrug Veenendaal Vijfheerenlanden Wijk bij Duurstede Woerden Woudenberg Zeist
19.	GGD Rotterdam- Rijnmond	Rotterdam	Albrandswaard Barendrecht Capelle aan den IJssel Goeree- Overflakkee Krimpen aan den IJssel	Lansingerland Maassluis Nissewaard Ridderkerk Rotterdam Schiedam Vlaardingen Voorne aan Zee
20.	GGD Twente	Twente	Almelo Borne	Hof van Twente Losser

			Dinkelland Enschede Haaksbergen Hellendoorn Hengelo (O)	Oldenzaal Rijssen-Holten Tubbergen Twenterand Wierden
21.	GGD West-Brabant	Brabant (West)	Alphen-Chaam Altena Baarle-Nassau Bergen op Zoom Breda Drimmelen Etten-Leur Geertruidenberg	Halderberge Moerdijk Oosterhout Roosendaal Rucphen Steenbergen Woensdrecht Zundert
22.	GGD Zaanstreek/Waterland	Zaanstreek	Edam-Volendam Landsmeer Oostzaan Purmerend	Waterland Wormerland Zaanstad
23.	GGD Zeeland	Zeeland	Borsele Goes Hulst Kapelle Middelburg Noord-Beveland Reimerswaal	Schouwen- Duiveland Sluis Terneuzen Tholen Veere Vlissingen
24.	GGD Zuid-Limburg	Limburg (Zuid)	Beek Beekdaelen Brunssum Eijsden- Margraten Gulpen-Wittem Heerlen Kerkrade Landgraaf	Maastricht Meerssen Simpelveld Sittard-Geleen Stein Vaals Valkenburg aan de Geul Voerendaal
25.	Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden	Gelderland (Midden)	Arnhem Barneveld Doesburg Duiven Ede Lingewaard Nijkerk Overbetuwe	Renkum Rheden Rozendaal Scherpenzeel Wageningen Westervoort Zevenaar
26.	-	Waddeneilanden	Ameland Schiermonnikoog Terschelling	Texel Vlieland